

Poradnik gospodarski

Czego dziś nie zrobisz jutro nie dogonisz. A szkoda jeżeli dzień jeden uronisz.

UKAZUJE SIĘ OD 1889 ROKU
PL ISSN 0137-6780 INDEX 369608

BEZPŁATNY

10/2023

Przetwory i potrawy z grzybów

Woda opadowa. Sposoby i systemy
jej zagospodarowania

Wielkopolski Ośrodek
Doradztwa Rolniczego
w Poznaniu

CHÓW I HODOWLA MAŁYCH PRZEŻUWACZY

Sielinko, 8 października 2023

Niedziela 10-15

- pokazy owiec, alpак i kóz
- prelekcje branżowe

SIEĆ NA RZECZ
INNOWACJI W ROLNICTWIE
I NA OBSZARACH WIEJSKICH

Krajowa Sieć
Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.
Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
Operacja realizowana przez Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu,
współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

W numerze

- 4 Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Informacje
- 5 Bronimy interesów polskich rolników
- 7 Jak eDWIN pomaga rolnikom
- 9 Od tradycyjnej agronomii po cyfryzację. Jak rozwinęło się doradztwo rolnicze w Wielkopolsce?
- 12 Tworzenie i organizacja grup producentów rolnych
- 14 Finansowanie inwestycji w gospodarstwie rolnym
- 16 Notowania cen produktów rolniczych i środków do produkcji rolnej
- 19 Rolnikowi pamiętaj o ważnych terminach!
- 20 Wpływ złego żywienia na zachowanie konia
- 22 Krzem – popularny temat
- 24 Makuch z roślin oleistych w żywieniu zwierząt gospodarskich
- 26 Gnojówka z pokrzywy jako alternatywa dla nawozów sztucznych
- 28 Uprawa bocznika w Polsce
- 30 Program rolno-środowiskowo-klimatyczny w praktyce
- 32 Obszary chronionego krajobrazu
- 34 Woda opadowa. Sposoby i systemy jej zagospodarowania
- 37 Zero waste, czyli nadmiar szkodzi
- 38 Przetwory i potrawy z grzybów
- 42 Kącik rozrywki
- 43 Kącik kulinarny – Krem z dyni

**Poradnik
gospodarski**

Wydawca:

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

Redakcja:

Redaktor naczelny: Jacek Strykowski

Dane kontaktowe:

ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań
tel. 618 630 413,
email: gospodarski@wodr.poznan.pl
www.wodr.poznan.pl/redakcja-poradnika

Druk:

SILVERPRINT

Nakład:

1500 egz.

Korekta:

Edyta Browarska
Skład i łamanie:
Jacek Strykowski, Edyta Browarska

Zdjęcie na okładce:

Marta Kondraciuk

Podpisano do druku dnia:

26.09.2023 r.

Szanowni Czytelnicy,
rok 2023 jest wyjątkowy, ponieważ obchodzimy setny jubileusz doradztwa rolniczego. To ważne wydarzenie dla mieszkańców terenów wiejskich. Dzięki wiedzy, doświadczeniu i wsparciu doradców rolniczych gospodarstwa mogą się rozwijać, a rolnicy mogą korzystać z programów pomocowych na rozwój i modernizację gospodarstw czy korzystać z najnowocześniejszych rozwiązań technologicznych. Bez wsparcia specjalistów z ODR, w natłoku wielu informacji, szybkim rozwoju nowych technologii i zmieniających się przepisach, często wielu rolników nie byłoby w stanie samodzielnie wypełnić szereg dokumentów niezbędnych do aplikowania o środki czy podejmować racjonalne decyzje dotyczące organizacji i prowadzenia gospodarstwa oraz rozwiązywania problemów związanych z produkcją. Dlatego w roku jubileuszowym pragnę szczególnie podziękować doradcom rolniczym skupionym w WODR za ich ogromną wiedzę oraz zaangażowanie we wspieranie naszych gospodarzy. Dzięki temu wielkopolskie rolnictwo stoi na tak wysokim poziomie.

Za nami pracowity okres zniw. Plony zostały zebrane, a mieszkańcy wsi podczas pięknych uroczystości dożynkowych, zgodnie z tradycją, podziękowali Bogu za szczęśliwe zakończenie prac polowych. Gospodynie przygotowały tradycyjne wieńce, a władze gmin i powiatów podzieliły między mieszkańców wypieczone z tegorocznej mąki bochny chleba, życząc by tego chleba powszedniego nikomu nie zabrakło. Ale dożynki to nie tylko wyraz przywiązania do staropolskich obyczajów i publiczne wyznaczenie wiary, lecz również okazja do wspólnej zabawy po okresie wytężonej pracy. Życzę wszystkim rolnikom, żeby ten radosny nastrój dożynek utrzymał się jak najdłużej, by można było z optymizmem patrzeć w przyszłość i z nadzieją planować kolejne prace.

Z poważaniem

Jacek Sommerfeld

Dyrektor Wielkopolskiego Ośrodka
Doradztwa Rolniczego w Poznaniu

Prenumerata:

Bezpośrednio w redakcji można zamówić prenumeratę indywidualną lub zbiorową na dowolny okres. Na prenumeratę zbiorową, powyżej 10 egzemplarzy czasopisma, udzielamy 25% rabatu.

Prenumerata miesięcznika Poradnik Gospodarski Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań
NUMER KONTA: 31 1130 1088 0001 3152 0620 0003
Wypełniony kupon należy wysłać na adres redakcji pocztą lub mailem: poradnik.gospodarski@wodr.poznan.pl, razem z dowodem wpłaty

Koszt prenumeraty:	ROCZNEJ	0,00 zł – odbiór u doradcy
		39,82 zł – z wysyłką pocztową
	PÓŁROCZNEJ	0,00 zł – odbiór u doradcy
		21,72 zł – z wysyłką pocztową

Realizując obowiązek informacyjny, wynikający z art. 13 ust. 1 i 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. U. UE. L. z 2016 r. Nr 119, str. 1) – dalej RODO, Zamawiający informuję, że:

- Administratorem Pani/Pana danych osobowych (ADO) jest Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu 60-163 Poznań, ul. Sieradzka 29, adres mailowy: wodr@wodr.poznan.pl, tel. 61 868 52 72.
 - W sprawach związanych z ochroną danych osobowych może Pani/Pan kontaktować się z powołanym przez ADO Inspektorem Ochrony Danych, na adres mailowy: iod@wodr.poznan.pl.
 - Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane na podstawie:
 - art. 6 ust. 1 lit. b) RODO, w celu realizacji zamówienia na prenumeratę miesięcznika „Poradnik Gospodarski”,
 - Art. 6 ust. 1 lit. c) w celu rozliczenia opłat za prenumeratę miesięcznika.
 - Odbiorcami Pana/Pana danych mogą być:
 - podmioty uprawnione do obsługi doręczeń (kurierzy, operatorzy pocztowi),
 - podmioty, którym powierzyliśmy przetwarzanie danych osobowych na podstawie odrębnych umów (np. serwis sprzętu IT),
 - organy i podmioty upoważnione z mocy prawa.
 - Pani/Pana dane osobowe będą przetwarzane przez okres 5 lat od zakończenia roku kalendarzowego, w którym nastąpiła rezygnacja z prenumeraty i została wystawiona ostatnia faktura/rachunek.
 - Pani/Pana dane osobowe nie będą profilowane oraz poddawane zautomatyzowanym procesom decyzyjnym.
 - Pani/Pana dane nie będą przekazywane do Państw trzecich oraz organizacji międzynarodowych i nie będą podlegały transgranicznemu przetwarzaniu.
 - Ma Pani/Pan prawo dostępu do treści swoich danych osobowych, do ich sprostowania, usunięcia w zakresie wynikającym z przepisów prawa, ograniczenia ich przetwarzania, wniesienia sprzeciwu wobec ich przetwarzania, a także prawo do przeniesienia swoich danych osobowych.
 - Ma Pani/Pan prawo wnieść skargę do organu nadzorczego, tj. Prezesa Urzędu Ochrony Danych Osobowych (ul. Stawki 2, 00 - 193 Warszawa).
- Redakcja zastrzega sobie prawo dokonywania przeróbek i skrótów w tekstach. Redakcja nie zwraca materiałów nie zamówionych i nie odpowiada za treść reklam i ogłoszeń.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Prewencja jest najważniejsza

– Jeżeli mówimy o wypadkach, o rolnictwie, o bezpieczeństwie – to prewencja jest najważniejsza – zwrócił uwagę minister rolnictwa i rozwoju wsi Robert Telus podczas uroczystego podsumowania wyników jubileuszowego XX Konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne. Organizatorem konkursu jest Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS), a jednym ze współorganizatorów MRiRW.

Dobry przykład i prewencja

– Ten konkurs przynosi wymierne efekty, co widać po statystykach. Liczba śmiertelnych wypadków w gospodarstwie spadła z 300 do 45, ale to i tak jeszcze za dużo. Naszym celem powinno być zero – podkreślił minister Robert Telus.

Szef resortu rolnictwa zwrócił jednocześnie uwagę na znaczenie dawania dobrego przykładu tym, którzy po nas obejmują gospodarstwa, a taki właśnie przykład dają laureaci konkursu. Minister podkreślił, że również w aspekcie ekonomicznym działania prewencyjne są najtańszym sposobem gwarantującym bezpieczną pracę w gospodarstwie rolnym.

– To jest dobra robota, idziemy w tym kierunku, żeby nasze gospodarstwa były silne, mocne, ale też żeby były bezpieczne – podsumował minister Robert Telus.

Minister Telus podziękował wszystkim uczestnikom konkursu za trud i dbałość o bezpieczeństwo w polskich gospodarstwach, a także za przekazywanie młodemu pokoleniu dobrych nawyków i najcenniejszych wartości, którymi są ludzkie życie i zdrowie.

Idea konkursu

Założenia konkursu oraz jego efekty przedstawiła prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) Aleksandra Hadzik.

– W ciągu dwóch dekad organizowania konkursu wzięły w nim udział ponad 23 tys. gospodarstw, a liczba wypadku w nich zmniejszyła się o ponad 80 proc. – poinformowała prezes Hadzik.

Zwróciła przy tym uwagę, że konkurs stał się symbolem wysiłku i zaangażowania na rzecz bezpieczeństwa w gospodarstwie rolnym.

Głównym celem konkursu Bezpieczne Gospodarstwo Rolne jest promocja bezpieczeństwa i higieny pracy w gospodarstwach rolnych, poprawy warunków pracy i życia osób pracujących w gospodarstwach, zasad ochrony życia i zdrowia oraz popularyzacja dobrych praktyk rolniczych w celu zmniejszenia liczby wypadków i chorób zawodowych.

Już od 20 lat konkurs cieszy się dużą popularnością i renomą. W tym roku wzięły w nim udział 1 062 gospodarstwa indywidualne, z czego do etapu centralnego zakwalifikowało się 16 gospodarstw.

List od Premiera

Premier Mateusz Morawiecki skierował do laureatów konkursu list, który odczytał wojewoda mazowiecki Tobiasz Bocheński.

Gratulując wyróżnionym rolnikom, premier Mateusz Morawiecki zwrócił w liście uwagę, że kwestie bezpieczeństwa pracy są istotne w każdej pracy, ale praca rolnika jest pracą szczególną i zależną od warunków atmosferycznych. Specyfika pracy na roli sprawia, że występuje w niej wiele zagrożeń zarówno dla rolnika, jak i dla jego rodziny. Gospodarstwo rolne jest też

wyjątkowym miejscem pracy, gdyż trudno oddzielić warsztat pracy od domu. Premier podkreślił również, że nic tak dobrze nie popularyzuje właściwych zachowań, jak dobry przykład wyróżnionych gospodarstw.

Organizatorzy

Konkurs organizuje KRUS, a współorganizatorami są MRiRW, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Państwowa Inspekcja Pracy, a od 2018 r. również Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Resort rolnictwa już od 20 lat uczestniczy w organizacji i współfinansowaniu wydarzenia.

Wszystkie materiały pochodzą ze strony
Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi
<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/wiadomosci>

Bronimy interesów polskich rolników

Panie Ministrze, objął Pan urząd w czasie bardzo trudnym dla polskiego rolnictwa. Co było dla Pana priorytetem w tym czasie, gdy rozpoczynał Pan działania na nowym stanowisku?

Tak, ma Pani rację, był to czas szczególnie trudny dla polskiego rolnictwa. Dwa lata pandemii Covid 19 oraz tocząca się tuż za naszymi granicami wojna na Ukrainie w sposób znaczący zaczęły wpływać na destabilizację rynków europejskich, a więc i także polskiego rynku rolnego. Szczególnie trudna sytuacja wystąpiła na rynku zbożowym. Dlatego od chwili objęcia przeze mnie stanowiska Ministra w resorcie rolnictwa, przystąpiłem do konsekwentnej realizacji działań, aby istniejący kryzys na tym rynku zażegnać. Priorytetem stało się wówczas wypracowanie takich mechanizmów strategii kryzysowej, które zabezpieczyłyby interesy polskiego rolnika, aby nie tracił on na wpływie do Polski produktów ukraińskich.

Równolegle skupiłem się na prowadzeniu dialogu z rolnikami oraz podmiotami branży rolnej, po to, aby zagwarantować zapewnienie płynności finansowej naszych, polskich rolników w tym czasie. Był to czas bardzo efektywny, ponieważ na skutek tego dialogu oraz przy wsparciu

rządu, powstał największy w historii polskiego rolnictwa pakiet pomocy dla sektora rolnego, wynoszący ponad 15 mld złotych ze środków krajowych.

Jakie konkretnie środki wsparcia zostały uruchomione dla rolników w kwestii zboża?

Kluczowym działaniem w tamtym czasie było dla mnie ustabilizowanie rynku zbóż oraz zachęcenie rolników do sprzedaży zboża, zalegającego w magazynach. Założeniem było upłynnienie około 4 mln ton nadwyżki zboża znajdującego się w spichlerzach rolników.

Uruchomiliśmy wówczas mechanizm wsparcia finansowego w formie dopłat do zboża. Dopłata do sprzedanej pszenicy osiągnęła historyczny poziom 3025 zł na hektar, co w przeliczeniu dało około 550 zł dopłaty do tony sprzedanej pszenicy.

Pomoc objęła też producentów pozostałych zbóż tj. jęczmienia, pszenżyta, żyta, owsa, mieszanki zbożowej, kukurydzy oraz rzepaku i rzepiku.

Przy oferowanych przez polski rząd dopłatami do zbóż założony cel został osiągnięty, a nawet podwojony, a rolnicy sprzedali nadwyżki zboża przed kolejnymi żniwami.

ARiMR do tej pory wypłaciła rolnikom aż 2,661 mld złotych pomocy zbożowej!

Jakie oprócz dopłat do zboża inne formy wsparcia uruchomione zostały dla rolników?

Pakiet oferowanej pomocy jest bardzo szeroki. Jako jedyni w Unii Europejskiej zastosowaliśmy dopłaty do nawozów. W 2023 roku przeznaczone zostało na ten cel 4,7 mld zł, a dopłata wynosiła 500 zł do 1 ha.

Zaoferowane zostały dopłaty do paliwa rolniczego w wysokości 2 zł do 1 litra zakupionego oleju napędowego. Oznacza to więc wzrost o 100 procent w stosunku do 2022 roku.

Uprościliśmy płatności dla gospodarstw do 5 ha. Składając jedynie oświadczenie rolnik otrzyma 225 EUR do 1 ha.

Zapewniliśmy wsparcie producentom trzody chlewnej umożliwiając hodowlę świń na własny użytek oraz kontynuując Program Locha+, w którym pomoc wyniesie 100 zł do każdej sztuki świni. Do 8 mln zł wzrósł limit dla pszczelarzy do przezimowanych rodzin pszczelarskich.

Zagwarantowaliśmy linię kredytów płynnościowych z niskim 2% oprocentowaniem w celu poprawy płynności finansowej rolników. Uruchomiliśmy też kredyt skupowy 2% oferowany firmom w zakresie skupu, przechowywania lub przetwarzania płodów rolnych.

Zagwarantowaliśmy dopłaty do kwalifikowanego materiału siewnego. Pomoc w tym zakresie to 210 mln zł.

Wprowadziliśmy także Fundusz Ochrony Rolnictwa, który ma zapewnić zapłatę rolnikom za sprzedany towar w przypadku niewypłacalności odbiorców towarów rolnych. To bardzo ważna sprawa w zakresie bezpieczeństwa finansowego rolników.

A co z eksportem towarów rolnych?

Trzeba podkreślić, że eksport produktów rolno-spożywczych systematycznie rośnie. Za ostatnie pół roku jego wartość eksportu wyniosła 25,6 mld euro, przy dodatnim saldzie wymiany w wysokości 9,3 mld euro. Te wyniki świadczą jednoznacznie, że jesteśmy krajem o dużej produkcji rolnej i produkujemy znacznie więcej niż spożywamy.

Jakie są dalsze plany działania Pana jako Ministra na przyszłość w zakresie rolnictwa?

Najważniejszym celem obecnie jest odbudowa polskiego przetwórstwa, którego znaczna część, została wyprzedana zachodnim koncernom. Musimy to przetwórstwo odbudować. To polski rolnik powinien decydować o cenie swoich produktów, a nie zachodnie koncerny. Skupiamy się także na odbudowie polskiej hodowli, w szczególności trzody chlewnej i na zwiększeniu liczebności stad polskich prosiąt.

A co z ostatnio ogłoszonym programem Lokalna Półka, czy uważa Pan, że będzie on korzystny?

Program „Lokalna półka” zakłada wprowadzenie obowiązku, aby sklepy w swojej ofercie miały minimum dwie trzecie owoców, warzyw, produktów mlecznych i mięsnych oraz pieczywa pochodzących od lokalnych dostawców. Wzmocni to ich pozycję względem innych ogniw łańcucha dostaw żywności. Jest to propozycja bardzo korzystna dla klientów. Konsumenci chcą kupować tańszą, zdrową, dobrą polską żywność, a „lokalna półka” uprości do

niej dostęp. Skorzystają na tym też sklepy. Większe zainteresowanie klientów oznacza zwiększenie obrotów. Takie rozwiązanie będzie dobre również dla gospodarki. W czasach transformacji polityczno-gospodarczej znaczna część zakładów przetwórstwa rolnego została wyprzedana albo zlikwidowana. Nowy rządowy program stanie się impulsem do odtworzenia tego sektora rynku, który ma ogromne znaczenie dla regionalnego i lokalnego rozwoju. Skrócenie łańcucha dostaw, pominięcie pośredników spowoduje także, że zyskają rolnicy, na skutek ograniczenia kosztów transportu. Więcej środków finansowych trafi więc na konta rolników.

Jest Pan zaskoczony decyzją Komisji Europejskiej o zniesieniu embarga na przywóz zboża z Ukrainy?

- Nie jestem zaskoczony, ale rozczarowany. Liczyłem, że Bruksela podejmie odpowiedzialną i racjonalną decyzję, ale tak się nie stało. Podjęta została decyzja polityczna, a nie merytoryczna. Wobec bierności ze strony Brukseli, sami, chroniąc interesy polskiej wsi, zdecydowaliśmy o zakazie importu zbóż ukraińskich do Polski. Zrobiliśmy to, aby zadbać o interesy polskich rolników, aby ochronić nasz rynek przez zalewem ukraińskiego zboża.

Serdecznie dziękuję za wywiad Panie Ministrze.

**Wywiad przeprowadziła: Magdalena Zapalacz
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi**

Jak eDWIN pomaga rolnikom

Czyli cyfrowe narzędzie ułatwiające codzienną pracę w gospodarstwach rolnych po roku pracy.

O pierwsze wnioski na temat funkcjonowania aplikacji internetowej, plany na przyszłość dotyczące platformy doradczej www.edwin.gov.pl zapytaliśmy Jacka Sommerfelda, dyrektora Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu.

Portal eDWIN miał swoją premierę w czerwcu 2022 r., jak przyjęli go rolnicy?

Z zaciekawieniem. Także branża rolnicza doceniła pracę WODR w Poznaniu i zostaliśmy nagrodzeni m.in. dwoma złotymi medalami na targach Polagra Premiery w 2023 roku. Przede wszystkim dlatego, że wcześniej nie było tak praktycznego i zaawansowanego narzędzia, a przy tym tak intuicyjnego, które byłoby przydatne w codziennej pracy w gospodarstwie.

Wielkopolska zawsze była prekursorem rozwoju w skali całego kraju. To tutaj powstawały najnowocześniejsze rozwiązania w zakresie rolnictwa.

W jaki sposób przydatne?

Każdy rolnik w jednym miejscu, na biurku w komputerze czy telefonie poprzez aplikację ma dostęp do osoby, której może się poradzić w niemal każdej sprawie związanej z prowadzeniem gospodarstwa – oznacza to pilny kontakt z przypisanym do niego doradcą WODR. Ponadto, w dowolnej chwili może sprawdzić również rzetelną i wiarygodną lokalną prognozę pogody. Dzięki platformie eDWIN rolnicy mają dostęp do danych z około 600 stacji meteorologicznych

w całej Polsce, które zbierają informacje o aktualnym stanie pogody. Każda stacja na bieżąco monitoruje, między innymi, temperaturę, wilgotność powietrza, sumę i intensywność opadów deszczu, ciśnienie atmosferyczne oraz prędkość i kierunek wiatru. Może również, na bieżąco monitorować i zgłaszać poprzez aplikację zagrożenie swoich upraw ze strony szkodników, chorób czy innych zdarzeń. Rolnik jest także automatycznie informowany poprzez aplikację o wystąpieniu na danym obszarze agrofagów oraz otrzymuje powiadomienia dotyczące ewentualnych zagrożeń na polu. Nie pozostaje w trudnej sytuacji sam z problemem. Może na nas liczyć.

Czy aplikacja jest płatna, posiada abonament?

Nie, aplikacja jest całkowicie bezpłatna. Wystarczy ją otworzyć albo poprzez przeglądarkę internetową pod adresem www.edwin.gov.pl lub pobrać na smartfon pod nazwą WG Mobilne. Zarejestrować się wraz ze swoim gospodarstwem, podając przy tym bardzo podstawowe dane, jak imię i nazwisko, numer telefonu i adres gospodarstwa, aby je system przypisał do właściwego doradcy rolniczego. Będzie działać na każdym smartfonie.

Czy dzięki platformie rolnik-producent może się wyróżnić na rynku rolnym?

Tak, aplikacja posiada usługę „Śledzenie pochodzenia produktów”, czyli możliwość dostępu do wszelkich informacji o produkcie, dzięki której przetwórca, ostateczny konsument, hurtownik, odbiorca naszych płodów rolnych, towarów

Jacek Sommerfeld (drugi od prawej) odbiera dwa Złote Medale na targach Polagra Premiery za platformę doradczą eDWIN

może przy pomocy telefonu poprzez kod QR sprawdzić skąd pochodzi żywność, którą kupił, gdzie znajduje się jej uprawa, jakie środki ochrony roślin były stosowane podczas uprawy. Odbiorca może świadomie wybrać żywność danego producenta, ponieważ docenia ją za doskonałą jakość.

dostępna, rolnik w Wirtualnym Gospodarstwie musi wyrazić zgodę na dostęp doradcy. W tym miejscu przypomnę, że Wirtualne Gospodarstwo to przede wszystkim miejsce zapisywania wykonanych zabiegów agrotechnicznych na danym polu. W ramach tej usługi rolnik będzie miał do dyspozycji m.in.

Platforma doradcza eDWIN powstała w ramach projektu „Internetowa Platforma Doradztwa i Wspomagania Decyzji w Integrowanej Ochronie Roślin”. Prace nad platformą trwały od czerwca 2019 do końca października 2022 roku i uczestniczyło w nich 19 partnerów z całej Polski, w tym wszystkie wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe oraz Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy.

Celem projektu „Internetowa Platforma Doradztwa i Wspomagania Decyzji w Integrowanej Ochronie Roślin” było stworzenie krajowego systemu informatycznego na rzecz ochrony roślin, co ma pozytywnie wpłynąć na jakość produkowanej w Polsce żywności.

Jakie nowości pojawiły się w eDWIN-ie w ostatnim czasie?

Najważniejsza ze zmian dotyczy usługi na platformie eDWIN Wirtualnego Gospodarstwa. Utworzyliśmy dostęp doradcy do konta rolnika w aplikacji, aby mógł wykonywać pewne czynności za rolnika w karcie pola. Aby funkcja była

kartę pola, w której może wpisać, jakie rośliny uprawia, na jakim areale, jakie stosuje nawozy czy zanotować swoje obserwacje. Te wszystkie informacje w połączeniu z danymi ze stacjami meteorologicznymi pomagają rolnikowi podjąć decyzję, kiedy, w jakiej ilości i jakie środki ochrony roślin stosować. Z kolei stosowanie odpowiednich środków przyczynia się do poprawy stanu naszego środowiska poprzez zmniejszenie skażenia gleby.

Prowadzenie takiego rejestru możliwe jest przy pomocy ręcznych notatek bądź w formie elektronicznej, który niesie za sobą mnóstwo korzyści, jak możliwość łatwego odnajdowania zapisanych wcześniej danych, sortowanie danych, przeprowadzanie analiz np. składników pokarmowych zastosowanych na polu bądź uprawie, generowanie raportów, drukowanie wypełnionych, czytelnych dla wszystkich rejestrów.

Czy rolnicy zgłaszali swoje uwagi do platformy i jej użyteczności?

Otrzymaliśmy wiele e-maili i telefonów, za które bardzo dziękuję w imieniu Działu Teleinformatyki. Niektóre z postulatów dotyczyły zabiegów ułatwiających pracę na platformie. I do nich się przychyliliśmy. Teraz karty pola mogą być przenoszone między sezonami, gdy jakąś uprawę zakończyliśmy w danym sezonie, a w kolejnym na tym samym polu będziemy uprawiać coś nowego. Obecnie nie musimy już na nowo w aplikacji na naszym koncie definiować całości pola (np. rysować geometrii), teraz dla ułatwienia możemy tylko skopiować dane.

Dopracowaliśmy także wydruk ewidencji środków ochrony roślin oraz wydruk karty pola zgodnie z sugestiami rolników. Od niedawna istnieje także możliwość przełączania się na archiwalne pola i podgląd danych z poprzednich lat w historii gospodarstwa.

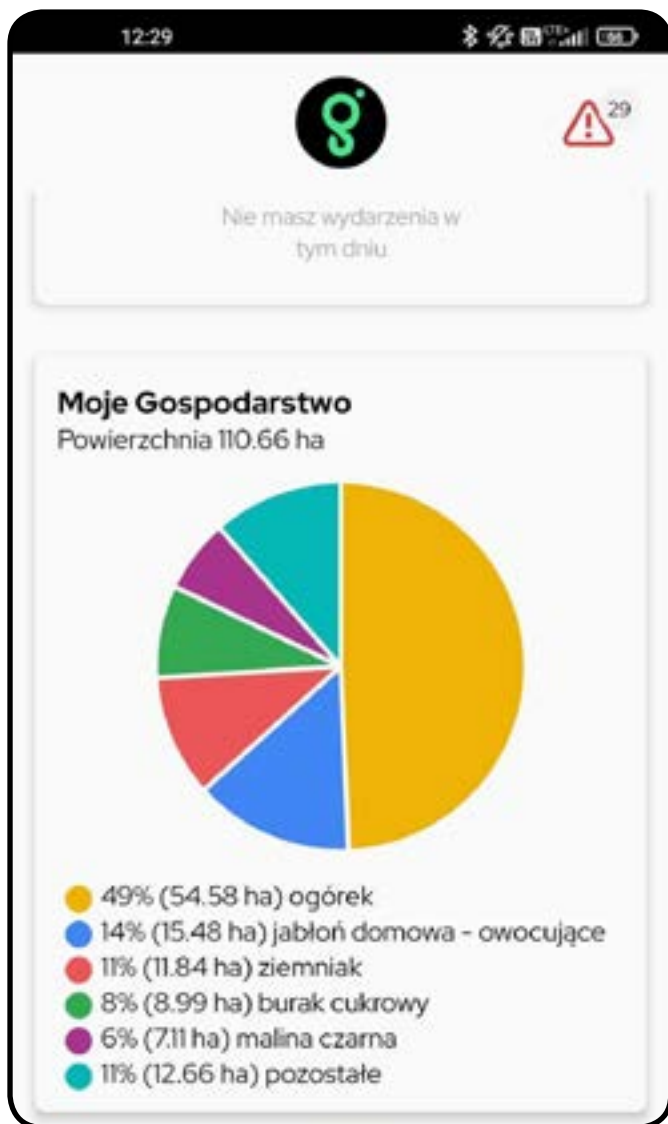
A nowości na platformie pomagające w sytuacji wystąpienia zagrożeń?

Warto zauważyć, że rozpoczął się nowy sezon w sygnalizacji agrofagów, a to będzie powodować, że rolnicy wkrótce zaczną otrzymywać powiadomienia z aplikacji o występujących zagrożeniach w okolicy, jeżeli doradcy zaobserwują jakieś zmiany.

Maciej Zimnicki

Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw

**Współpraca: Adam Fojud
Dział Teleinformatyki**

Ekran mobilnej aplikacji eDWIN

Od tradycyjnej agronomii po cyfryzację. Jak rozwinęło się doradztwo rolnicze w Wielkopolsce?

W tym roku publiczne doradztwo rolnicze w Polsce obchodzi 100-lecie istnienia, jednak początki upowszechniania rolnictwa w Wielkopolsce sięgają znacznie wcześniej. Przemiany strukturalne ostatecznie doprowadziły do powstania Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, który dzisiaj łączy tradycję i współczesność w rozwoju polskiego rolnictwa.

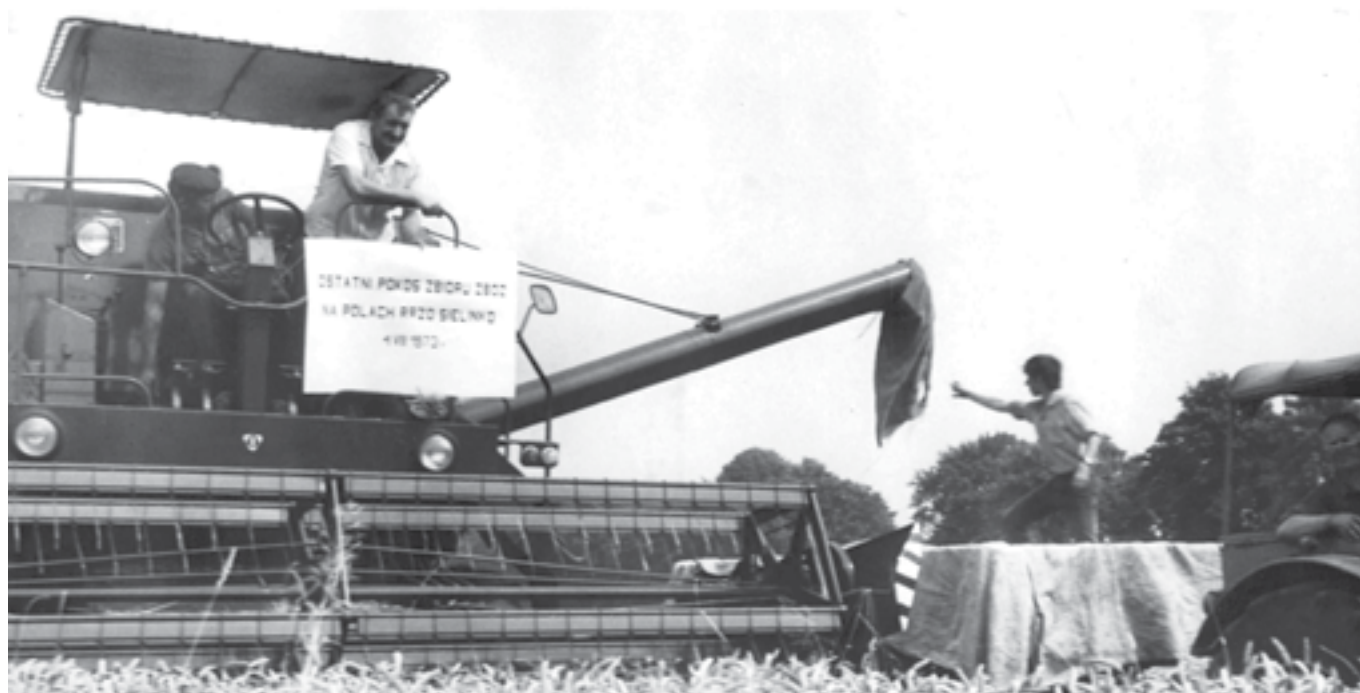
Historia doradztwa rolniczego w Polsce obejmuje różne daty w zależności od regionu kraju. Jednak największy rozkwit tej dziedziny miał miejsce w okresie dwudziestolecia międzywojennego, kiedy oświata rolnicza stanowiła przedmiot dyskusji wśród władz rządzących. Powstały wówczas regulacje prawne dotyczące powołania sieci placówek popularyzujących kulturę rolniczą, w efekcie czego pierwszy taki ośrodek został założony w sierpniu 1923 roku w Poświętnem na Mazowszu. Przyjmuje się zatem, że ta data stanowi początek zinstytucjonalizowanego publicznego doradztwa rolniczego.

Narodziny doradztwa w Sielinku

Choć w tym roku obchodzimy stulecie doradztwa rolniczego w Polsce, pierwsze odnotowane działania doradcze

w Wielkopolsce sięgają drugiej połowy dziewiętnastego wieku. Wówczas funkcjonowały kółka rolnicze, których celem było douczanie rolników w kwestiach związanych z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. W tamtym okresie, a dokładnie w 1883 roku powstało również pierwsze stanowisko prelegenta-doradcy, powołanego przez Wielkopolskie Towarzystwo Rolnicze. Wydarzenia te stanowiły podwaliny do dalszego istnienia doradztwa, które z czasem przyjęło prawną formę.

Po pierwszej wojnie światowej działalność doradczą rozwijała się głównie pod skrzydłami Wielkopolskiej Izby Rolniczej. Oprócz organizowania szkoleń dla rolników, udzielania porad i urządzania pokazów, doradztwo obejmowało także doświadczalnictwo rolnicze. Formalne rolnicze rejonowe zakłady doświadczalne powstały jednak dopiero w 1956 roku na mocy Uchwały nr 88/56 Prezydium Rządu. Jedną

Oprócz organizowania szkoleń dla rolników, udzielania porad i urządzania pokazów, doradztwo obejmowało także doświadczalnictwo rolnicze

Jubileusz 100-lecia był również okazją do uhonorowania zwycięzców tegorocznej edycji konkursu „Doradca Roku”

z pierwszych takich placówek był Rolniczy Rejonowy Zakład Doświadczalny w Sielinku, gdzie narodziło się instytucjonalne upowszechnienie postępu w rolnictwie i doradztwo rolnicze w Wielkopolsce. Później wyodrębniono Wojewódzkie Ośrodki Postępu Rolniczego, z których następnie powstały Ośrodki Doradztwa Rolniczego w kilku powiatach. Ostatecznie, od 11 października 1999 roku funkcjonuje Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu.

Przez wiele lat funkcjonowania ośrodka w Sielinku nastąpił ogromny rozwój doradztwa rolniczego i upowszechniania postępu rolnictwa w Wielkopolsce. Do porad i szkoleń dla rolników doszły pokazy doświadczalne, demonstracje i wdrożenia. Powstawały publikacje dla rolników dotyczące specjalistycznych działów produkcji rolnej. Usługi obejmowały nie tylko agrotechnikę, ale też rachunkowość rolną i analizę ekonomiczną gospodarstw. Ważnym obszarem działalności stało się również wspieranie kobiet wiejskich i organizowanie wystaw rolniczych.

Rolniczy Rejonowy Zakład Doświadczalny w Sielinku stanowi kolebkę doradztwa rolniczego w Wielkopolsce. To tam prowadzono prace naukowo-badawcze w zakresie produkcji rolnej, rozpowszechniano informacje dla rolników oraz organizowano ważne przedsięwzięcia związane z popularyzacją postępu w rolnictwie. I chociaż obecnie siedziba Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego zlokalizowana jest w Poznaniu, Sielinko nadal pozostaje istotnym punktem działalności WODR oraz miejscem najważniejszych imprez targowych.

Jubileusz 100-lecia

Rok 2023 jest rokiem obchodów 100-lecia publicznego doradztwa rolniczego. W dniach 13-14 września odbyła się

uroczystość zorganizowana przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie oraz wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego. Podczas dwudniowej konferencji w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie nie tylko świętowano wyjątkowy jubileusz, ale też dyskutowano nad rolą doradztwa rolniczego i jego dalszą przyszłością. Uczestnicy mogli wziąć udział w sesji plenarnej poruszającej kwestię doradztwa z perspektywy władz, a także rolników, instytucji naukowych i samych doradców. Nie zabrakło również historycznego aspektu rozwoju doradztwa w Polsce oraz przedstawienia działalności każdego z wojewódzkich ośrodków. Zgromadzeni uczestniczyli również w wykładach dotyczących różnych dziedzin rolnictwa, a także wysłuchali panelu dyskusyjnego poruszającego tematykę innowacji i nowoczesnych rozwiązań w rolnictwie.

Najlepsi doradcy w Wielkopolsce

Uroczysta gala była również okazją do uhonorowania zwycięzców tegorocznej edycji konkursu „Doradca Roku”. Najlepszym doradcą rolniczym w Wielkopolsce została Nina Bartol, która na co dzień pracuje w powiecie obornickim. Wcześniej, podczas Dnia Doradcy nagrody odebrali pozostali finaliści konkursu na etapie wojewódzkim. Drugie miejsce zajęła Iwona Perońska z powiatu kaliskiego, a trzecie Paweł Kopaniarz z powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego.

Wśród doradców WODR rozstrzygnięto również wojewódzki etap konkursu „Najlepszy doradca ekologiczny”. Pierwsze miejsce przyznano Barbarze Straszewskiej z powiatu tureckiego, drugie miejsce zdobył Zbigniew Tomczak z powiatu wągrowieckiego, a trzecie Teresa Ewa Tuliszka z powiatu nowotomyskiego. Wyróżnienia otrzymały Klaudia

Sielinko nadal pozostaje istotnym punktem działalności WODR oraz miejscem najważniejszych imprez targowych

Dolna z powiatu czarnkowsko-trzcianeckiego oraz doradca roku, Nina Bartol.

Historia tworzy przyszłość

Postęp doradztwa rolniczego w Wielkopolsce trwa nieprzerwanie od początku jego historii. Wiedza doradców jest systematycznie rozwijana, oparta na doświadczeniu, transferze wiedzy i wymianie informacji. Ponadto, doradztwo ukształtowało się wraz z rozwojem cywilizacyjnym i wymusiło nowe obszary działania. W dobie cyfryzacji doradcy muszą sprostać wyzwaniom dzisiejszego świata i poznawać zalety nowoczesnych rozwiązań, a następnie wdrażać je u rolników. Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego

w Poznaniu produkuje w upowszechnianiu innowacji, łącząc tym samym tradycyjną agronomię z nowoczesną wizją rolnictwa. To sprawia, że dzisiejsi doradcy nie tylko są wykwalifikowanymi specjalistami, ale też zaufanymi osobami, którzy zawsze udzielą wsparcia. Wszystko to z myślą o rolnikach, bez których ta historia nie miałaby miejsca.

Marta Kaczmarek

Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw

Fot. Jacek Strykowski, Marta Kaczmarek

Źródła:

Szalczyk Z., 50 lat upowszechniania postępu i doradztwa rolniczego w Wielkopolsce, Poznań 2006
Zawadzki J. M., 100 lat doradztwa rolniczego na Mazowszu, Warszawa 2023

Postęp doradztwa rolniczego w Wielkopolsce trwa nieprzerwanie od początku jego historii

Tworzenie i organizacja grup producentów rolnych

Grupa producentów rolnych to nic innego jak forma przedsiębiorczości, która opiera się na współpracy producentów rolnych w obszarach rolniczej działalności. Rolnicy, zrzeszając się w grupy lub organizacje producentów, mogą zyskać wiele korzyści, których nie byłoby w stanie osiągnąć, gdyby działali indywidualnie.

Dzięki tego typu działaniom rolnicy mogą znacząco poprawić swoją pozycję rynkową, m.in. łącząc swoje kapitały mogą wspólnie inwestować i razem zakupić potrzebną infrastrukturę, np. obiekty do przechowywania lub przygotowania produktów rolnych do handlu. Wspólne działania producentów rolnych wzmacniają również ich pozycję na rynku. Skrócenie łańcucha dostaw żywności oraz eliminacja pośredników powoduje, że więcej pieniędzy pozostaje u rolników. Grupy producentów odgrywają zatem znaczącą rolę, jako ogniwo łączące produkcję rolną z handlem.

Kilka słów o przepisach

Grupy producentów rolnych działają na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. o grupach producentów rolnych i ich związkach oraz o zmianie innych ustaw, która reguluje funkcjonowanie oraz organizowanie się producentów rolnych. Dodatkowo precyzuje także cel działania takiej grupy, zasady jej organizowania, warunki, jakie musi grupa spełnić, aby została wpisana do rejestru grup.

Tworzenie grupy producentów rolnych

Przy tworzeniu grupy producentów rolnych trzeba spełnić szereg formalności. Ustawa określa, że członkami grupy mogą być:

- osoby fizyczne, prowadzące gospodarstwo rolne,
- osoby fizyczne prowadzące działalność rolniczą w zakresie działów specjalnych produkcji rolnej,
- jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Pierwszym i zarazem najtrudniejszym krokiem jest zebranie min. 5 rolników, którzy produkują ten sam produkt, np. zboże czy tuczniki. Rolnicy, którzy chcą stworzyć daną grupę, muszą się porozumieć, czy naprawdę chcą prowadzić wspólną działalność i dążyć do poprawy swojej pozycji na rynku, ponieważ tylko wtedy można myśleć o zakładaniu grupy i określaniu kierunków jej rozwoju czy prowadzeniu wspólnych inwestycji. Następnie członkowie lub założyciele organizują zebranie, na którym producenci rolni formalnie zawierają grupę oraz przyjmują akt założycielski, który stanowi podstawę działania nowopowstałej organizacji. Akt założycielski (statut lub umowa) powinien zawierać w m. in.: zasady przyjmowania do grupy nowych członków, zasady zbywania udziałów, czy zasady dostarczania przez członków grupy informacji dotyczących wielkości sprzedaży i cen uzyskiwanych za produkty. W trakcie zebrania założycielskiego następuje także wybór władz grupy. Władze te, od momentu

wyboru, reprezentują grupę i podejmują decyzje dotyczące bieżącej działalności.

Członkowie grupy, gdy są zgodni co do dalszego współdziałania, w kolejnym etapie muszą określić formę organizacyjno-prawną, w jakiej ma funkcjonować grupa. Grupa producentów rolnych może działać jako spółdzielnia, spółka z o.o., stowarzyszenie czy zrzeszenie. Moment decyzji w przyszłości zadecyduje o rozwoju grupy, bo każdy wybór niesie ze sobą prawne konsekwencje. Gdy już decyzja zostanie podjęta, grupa zaczyna podlegać odpowiednim przepisom – będzie to kodeks spółek handlowych przy spółkach z o.o., prawo spółdzielcze dla spółdzielni, prawo o stowarzyszeniach lub ustawa o społeczno-zawodowych organizacjach dla zrzeszeń. W akcie założycielskim trzeba uwzględnić zapisy z danej ustawy. Warto także zainwestować w poradę adwokata, ponieważ doradzi on, w jaki sposób uniknąć błędów formalnych, które będą powodowały wzywanie do uzupełnienia braków. Wydatek na poradę prawną może sięgać rzędu kilku tysięcy złotych. Dodatkowo radca prawny udzieli kompleksowej porady nt. funkcjonowania spółki, obowiązków wspólników, zarządu, ryzyka w prowadzeniu spraw spółki, a nawet doradzi w kwestiach podatkowych.

Następnym etapem jest rejestracja grupy w Krajowym Rejestrze Sądowym. Kompletny wniosek wraz załącznikami należy złożyć do sądu gospodarczego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę podmiotu. Wpis do KRS wiąże się z nadaniem zarejestrowanemu przedsiębiorcy numeru identyfikacji podatkowej NIP oraz REGON. Po uzyskaniu wpisu do KRS, grupa może rozpocząć działalność biznesową i korzystać ze wszystkich przywilejów z wyjątkiem dofinansowania.

Jak zdobyć dofinansowanie?

Aby je uzyskać należy taką grupę rejestrować w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa właściwej ze względu na siedzibę podmiotu. Aby uzyskać wpis do Agencji, należy złożyć stosowne dokumenty. Do najważniejszych należą akt założycielski grupy oraz plan biznesowy, które są podstawowymi dokumentami, pokazującymi plan działań grupy w poszczególnych obszarach na okres 5 lat. Należy pamiętać, że plan biznesowy musi być sporządzony na aktualnym formularzu udostępnianym na stronie internetowej Agencji. Nie mniej istotne są również różnego rodzaju oświadczenia, w których członkowie grupy stwierdzają m.in. o prowadzeniu gospodarstwa rolnego lub działu specjalnego produkcji rolnej w dniu składania wniosku, nie należą do innej uznanej grupy producentów rolnych utworzonej dla tego

samego produktu lub będą dostarczać do grupy, w każdym roku jej działalności, co najmniej 70% wyprodukowanych przez nich produktów. Prezes Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa wydaje decyzję o uznaniu grupy producentów rolnych, jeżeli spełnia ona ww. warunki i dokonuje wpisu związku do właściwego rejestru. Od tego momentu grupa może starać się o dofinansowanie, które może przeznaczyć na wspólne inwestycje czy zakup środków produkcji. Ze wsparcia nie mogą niestety skorzystać grupy producentów rolnych utworzone w kategorii produktu: drób żywy (bez względu na wiek), owoce i warzywa oraz miód naturalny lub inne produkty pszczele.

Na początku roku 2023 weszła w życie ustawa o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027, w myśl której grupa może liczyć na wsparcie maksymalnie w wysokości 60 000 euro na rok. Wsparcie stanowi procentowy ryczałt od wartości przychodów netto i sprzedanych odbiorcom niebędącym członkami grupy. Pomoc przyznawana jest w okresie pierwszych 5 lat funkcjonowania grupy od dnia uznania.

Wysokość pomocy wynosi odpowiednio:

- po pierwszym roku prowadzenia działalności – 10%
- po drugim roku prowadzenia działalności – 9,5%
- po trzecim roku prowadzenia działalności – 9%
- po czwartym roku prowadzenia działalności – 8,5%
- po piątym roku prowadzenia działalności – 8%

Wysokość wsparcia oblicza się na podstawie wartości przychodów netto grupy producentów rolnych ze sprzedaży produktów lub grup produktów lub sektora, ze względu na które grupa została uznana. Ostatnia, piąta płatność jest możliwa do realizacji wyłącznie po potwierdzeniu przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa osiągnięcia

celów określonych w planie biznesowym przez zrealizowanie wszystkich działań i inwestycji zatwierdzonych w planie biznesowym. Na stronach internetowych Agencji pojawił się harmonogram, zgodnie z którym pierwsze wnioski dla grup uznanych po 1 stycznia 2023 roku o dofinansowanie w ramach Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 będzie można składać w terminach od 4 września do 3 października 2023 roku.

Korzyści większe niż wymagania

Trudność związana ze spełnieniem wszystkich wymogów stawianych grupom producentów rolnych oraz ze skompletowaniem dokumentacji wnioskowej, przy jednoczesnym ryzyku odmowy uznania, skłania do zastanowienia się, czy warto tworzyć grupę producentów rolnych. Pomimo wysokiej dotacji warto także pamiętać o korzyściach wynikających z bycia członkiem grupy. W grupie można obniżyć koszty produkcji poprzez wspólne zakupy większych ilości m. in. nawozów czy środków ochrony roślin. Takiej grupie łatwiej wynegocjować lepsze warunki zakupów środków niż pojedynczemu producentowi. Inną korzyścią, o której nie zawsze się pamięta, ale warto wziąć ją pod uwagę, są preferencje podatkowe w ramach grupy. Grupa producentów rolnych ma możliwość korzystania ze zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych. Dzięki współpracy pomiędzy grupami, organizując różnego rodzaju spotkania, szkolenia czy wyjazdy studyjne, wzrasta świadomość i wiedza zrzeszonych rolników.

Karol Zieleśkiewicz
Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich
Opracowanie własne

Fot. Jacek Strykowski

Finansowanie inwestycji w gospodarstwie rolnym

W celu poprawy wydajności gospodarstwa rolnego warto skorzystać z możliwości, jakie daje Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi poprzez Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027. Przewidziano w nim między innymi pomoc na operacje typu Modernizacja gospodarstw rolnych, Rozwój małych gospodarstw czy premie dla Młodych rolników. Są to dotacje, z których najczęściej korzystają rolnicy w swoich gospodarstwach. Głównym celem tych premii jest modernizacja gospodarstw oraz zwiększenie produkcji w gospodarstwie.

Modernizacja gospodarstw rolnych

Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej (2023-2027) przewiduje nabór wniosków o przyznanie pomocy w ramach operacji typu Modernizacja gospodarstw rolnych, której realizacja będzie możliwa w czterech obszarach:

Obszar A, który jest związany z rozwojem produkcji zwierzęcej. Polega na stosowaniu rozwiązań rolnictwa precyzyjnego w budynkach przeznaczonych do produkcji zwierzęcej.

Obszar B dotyczy operacji w zakresie produkcji ekologicznej w gospodarstwach prowadzących produkcję ekologiczną.

Obszar C obejmuje operacje związane z produkcją rolną prowadzoną w gospodarstwach zwiększających dochodowość produkcji poprzez bezpieczne i efektywne dla konsumenta przedłużanie trwałości produktów, ich przechowywanie oraz lepsze przygotowanie do sprzedaży. Operacje te polegają na budowie lub modernizacji budynków lub zakupie nowego sprzętu.

Obszar D, który obejmuje zwiększenie skali produkcji oraz udoskonalenie jej technologii poprzez zakup lub leasing maszyn do zbioru.

W ramach operacji typu Modernizacja gospodarstw rolnych o pomoc może ubiegać się rolnik, który prowadzi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność rolniczą. Wielkość ekonomiczna gospodarstwa nie może być mniejsza niż 25 tys. euro i nie większa niż 250 tys. euro. Pomoc ma formę refundacji. Dla młodych rolników jest to 65% kosztów kwalifikowanych, dla pozostałych 45%. Maksymalna kwota pomocy, o jaką można się ubiegać to 1 mln zł dla operacji w obszarze B i C. W przypadku pozostałych operacji maksymalna kwota to 300 tys. zł. Ubiegając się o pomoc w więcej niż jednym obszarze, limity się nie łączą. Minimalna kwota wsparcia to 50 tys. zł.

Rozwój małych gospodarstw

Kolejną formą dotacji jest nabór wniosków w ramach operacji typu Rozwój małych gospodarstw. Zgodnie z harmonogramem naborów na rok 2023 Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej jest on przewidziany w okresie od 30 sierpnia do 29 września. Pomoc ta jest przeznaczona dla gospodarstw o wielkości ekonomicznej mniejszej niż 25 tys. euro. Beneficjent musi wykazać wzrost

wartości sprzedaży produktów z gospodarstwa czy produkcji rolnej o co najmniej 30% w stosunku do wielkości wyjściowej. Kwota wsparcia, o jaką można się ubiegać to 120 tys. zł dla gospodarstw rozpoczynających działalność w zakresie wprowadzania produktów na rynek w ramach tzw. Krótkiego łańcucha dostaw oraz gospodarstw, które prowadzą produkcję ekologiczną. Natomiast dla pozostałych gospodarstw można się ubiegać o 100 tys. zł. Pieniądze otrzymane z dotacji muszą zostać przeznaczone na nowe maszyny i urządzenia do produkcji rolniczej, inwestycje budowlane oraz modernizacje budynków gospodarczych i inwentarskich. Pomoc nie może być przeznaczona na zakup ziemi, zwierząt, plantacji wieloletnich ani środków do produkcji.

Premia dla Młodych Rolników

W ramach operacji typu Premia dla Młodych Rolników można się ubiegać o kwotę wsparcia wynoszącą 200 tys. zł, która będzie wypłacana w dwóch ratach. Pierwsza wynosi 70% kwoty przyznanej pomocy, czyli 140 tys. zł. Druga rata wynosi 30% kwoty pomocy tj. 60 tys. zł. Na inwestycję w środki trwałe, czyli zakup ziemi, budynków, maszyn, zwierząt, należy przeznaczyć minimum 70% premii. Pomoc przeznaczona jest dla osób, które w dniu składania

UWAGA!

Przypominamy o zapoznaniu się z Ustawą o ochronie zwierząt znowelizowaną w dniu 1 stycznia 2012 roku. W szczególności, w okresie zimowym należy zadbać o wiejskie zwierzęta: koty, psy, a także zwierzęta hodowlane.

Obowiązki utrzymującego zwierzę domowe

Art. 9.1. Kto utrzymuje zwierzę domowe, ma obowiązek zapewnić mu pomieszczenie chroniące je przed zimą, upałami i opadami atmosferycznymi, z dostępem do światła dziennego, umożliwiające swobodną zmianę pozycji ciała, odpowiednią karmę i stały dostęp do wody.

Art. 9.2. Zabrania się trzymania zwierząt domowych na uwięzi w sposób stały dłużej niż 12 godzin w ciągu doby lub powodujący u nich uszkodzenie ciała lub cierpienie oraz niezapewniający możliwości niezbędnego ruchu. Długość uwięzi nie może być krótsza niż 3 m.

Głównym celem dotacji jest modernizacja gospodarstw oraz zwiększenie produkcji

wniosku mają ukończone 18 lat i nie więcej niż 40 lat. Aby skorzystać z pomocy nie można rozpoczynać prowadzenia działalności rolniczej wcześniej niż 24 miesiące przed złożeniem wniosku. W przypadku braku kwalifikacji rolniczych, istnieje możliwość ich uzupełnienia w terminie 3 lat od wypłaty I raty pomocy. Powierzchnia użytków rolnych gospodarstwa młodego rolnika powinna być co najmniej równa powierzchni minimalnej, która odpowiada średniej krajowej lub wojewódzkiej w zależności od położenia. W naborze na rok 2023 są przewidziane dwa nowe zobowiązania dla beneficjentów. Pierwszym jest osiągnięcie co najmniej 60% udziału przychodów uzyskiwanych z gospodarstwa we wszystkich swoich dochodach. Jest to związane z brakiem obowiązku przechodzenia na ubezpieczenie w KRUS. Można jednocześnie pracować na etacie i prowadzić gospodarstwo. Drugim koniecznym zobowiązaniem jest obowiązek skorzystania z doradztwa indywidualnego dla osób rozpoczynających prowadzenie gospodarstwa po raz pierwszy.

Mniej popularnymi dotacjami wśród rolników są:

Inwestycje zwiększające konkurencyjność polegające na udoskonaleniu technologii produkcji poprzez wprowadzanie cyfrowych innowacji, zmianie profilu produkcji czy zakupie gruntów. Inwestycje mogą dotyczyć wytwarzania produktów rolnych, żywnościowych oraz nieżywnościowych. Ich przygotowywanie do sprzedaży oraz sprzedaży i dostawy bezpośrednich. Jeśli chodzi o produkcję zwierzęcą, pomoc dotyczy wyłącznie produkcji w zakresie zwierząt gospodarskich.

Inwestycje w zakresie OZE i poprawy efektywności energetycznej, które dotyczą zmniejszenia presji działalności rolniczej na środowisko, za pomocą wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych. Inwestowanie w instalacje wytwarzające energię pozwolą na zaspokojenie własnych potrzeb beneficjenta w zakresie energii.

Inwestycje zapobiegające rozprzestrzenianiu się ASF, z których można uzyskać wsparcie na wykonanie ogrodzenia chlewni i zakup urządzeń służących bioasekuracji.

Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu, których celem jest ochrona zasobów naturalnych oraz klimatu poprzez wsparcie inwestycyjne.

Dotacja na rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości, której głównym celem jest nastawienie na realizację działań inwestycyjnych wzmacniających pozycję rynkową rolników.

Agnieszka Pacyna
PZDR nr 8

Fot. Jacek Strykowski

Źródła:

www.gov.pl

Wsparcie na inwestycje i rozwój gospodarstw rolnych w ramach planu strategicznego dla wspólnej polityki rolnej na lata 2023-2027, Broszura informacyjna, CDR Brwinów, Poznań, 2023

Top agrar Polska, nr 2/2023

Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
26,25	36,67	24,00	25,00	24,00	27,22
290,00	230,00	250,00	235,00	235,00	235,52
270,00	257,50	283,33	289,50	283,00	267,04
210,00	200,00	195,00	210,00	172,00	196,50
170,00	195,00	200,00	201,00	170,00	184,67
180,00	217,50	200,00	235,00	242,00	215,01
152,50	166,00	150,00	170,00	170,00	156,33
230,00	235,00	225,00	210,00	215,67	216,54
250,00	245,00	270,00	247,00	260,00	256,38
190,00	195,00	207,50	195,00	223,33	207,23
203,33	207,50	225,00	175,00	173,33	197,65
198,33	186,00		200,00	198,00	194,39
315,00	333,33	325,00	308,33	350,00	328,13
253,33	222,50	200,00	226,67	197,00	221,56
140,00	155,00	155,00	156,00	131,67	149,02
187,00	165,00	185,00	160,50	175,33	168,85
618,00	700,00	600,00	646,67	676,00	651,33
437,50	490,00		476,67	453,33	456,79
482,50	520,00		425,00	503,33	466,07
360,00	385,00		390,00	385,00	383,57
900,00	850,00		850,00	916,00	896,33
300,00	245,00			275,00	263,89
172,33	177,33		190,00	216,67	192,33
	6,23	6,50	5,75	5,57	5,75
	6,93	6,75	5,50	6,43	6,21

Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
1,86	2,10	1,77	1,92	1,73	1,87

Prywatni oferenci (18.08.2023 r.)										
Wyszczególnienie	Jednostki	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Pasze:										
Prowit LP	zł/dt	296,00	275,00	336,00	365,00	294,00	340,00	325,00	316,00	318,38
Prowit T	zł/dt	293,57	275,00	314,67	315,00	283,00	320,00	310,00	315,00	303,28
Mieszanka PW	zł/dt	212,00	274,00	214,50	245,50	251,67	281,83	222,50	232,50	241,81
Mieszanka PT-1	zł/dt	210,70	197,00	223,00	240,00	190,00	187,17	207,00	177,67	204,07
Mieszanka PT-2	zł/dt	205,30	191,00	197,13	255,00	202,00	197,77	204,00	190,00	205,27
Mieszanka L	zł/dt	208,00	211,00	232,25	225,00	218,33	212,17	217,50	238,67	220,36
Mieszanka CJ	zł/dt	215,30	258,00	234,17	234,00	261,50	232,83	212,00	250,00	237,23
Mieszanka B	zł/dt	192,24	203,00	233,58	229,00		188,50	186,00	190,00	203,19
Koncentraty 10%-owe dla:										
loch	zł/dt	387,72	319,33	307,88	374,16	336,50	338,00	362,00	330,00	344,45
prosiąt	zł/dt		391,00	363,25	362,00	365,50	357,23	367,50	360,00	366,64
warchlaków	zł/dt	373,66	388,50	332,38	364,50	356,00	390,87	389,40	364,00	369,91
tuczników	zł/dt	376,92	366,00	329,88	388,50	342,50	336,50	348,00	356,50	355,60
Koncentraty 15%-owe dla:										
loch	zł/dt	382,32		359,25	352,00	369,00			342,99	361,11
prosiąt	zł/dt			405,25	398,67	408,50			431,32	410,93
warchlaków	zł/dt			381,63	378,00	384,00		377,50	368,50	377,93
tuczników	zł/dt	361,80		355,75	359,33	365,50		365,00	346,50	358,98
Koncentraty 20%-owe dla:										
loch	zł/dt	364,11	315,00	331,33	410,00	388,00	350,00	348,50	331,00	354,74
prosiąt	zł/dt	338,56	334,67	339,25	340,00	414,50	397,00	380,50	399,65	368,02
warchlaków	zł/dt	345,00	325,00	315,00	357,33	377,67	300,00	333,50		336,21
tuczników	zł/dt	321,20	345,00	368,33	310,00	337,67	315,00	358,00	387,50	342,84
Inne pasze:										
śruta sojowa	zł/dt	330,00	293,50	285,55	302,75	294,50	275,00	262,58	288,33	291,53
śruta rzepakowa	zł/dt	200,50	207,50	183,40	194,50	186,00	199,50	200,00	206,67	197,26
otręby pszenne	zł/dt	122,50	118,50	121,00	106,00	99,25	108,83		104,00	111,44
otręby żytnie	zł/dt	98,00	87,00	95,00	88,67		83,10		101,00	92,13
Nawozy mineralne:										
Mocznik (46%)	zł/dt	305,00	268,00	275,00	268,75	302,27	298,33	263,79	258,33	279,93
Saletra amonowa (34%)	zł/dt	203,25	188,00	189,00	198,00	167,00	177,33	177,67	191,00	186,41
Saletrzak (28%)	zł/dt	173,00	192,00	168,75	161,25	158,00	155,67	159,81	155,00	165,44
Superfosfat granulowany (18%)	zł/dt				180,00				177,50	178,75
Sól potasowa (60%)	zł/dt	335,00		296,33	307,50	300,55	330,00	312,50	299,67	311,65
Polifoska 8:24:24	zł/dt	400,00		393,00	362,00	445,00	392,50	386,67	427,00	400,88
Polifoska 6:20:30	zł/dt	420,00		380,75	323,67	415,00	418,00	360,00	407,00	389,20
Polifoska 4:12:32	zł/dt	350,00		347,00	243,33			323,00		315,83
Amofooska 4:16:18	zł/dt	230,00		267,00	245,00	280,00	240,00	320,00	297,00	268,43
Siarczan potasu	zł/dt			400,00	398,00			290,00		362,67
Superfosfat wzmocniony (40%)	zł/dt	375,00		343,50	393,00	290,00		313,00	390,00	350,75

Małe ubojnie i przetwórnice (dzienny ubój do 400 szt.) (18.08.2023 r.)										
Wyszczególnienie	Jednostki	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Żywiec wieprzowy kl. I	zł/kg	8,83	8,33	8,52	9,29	8,40	8,83	8,45	8,03	8,58
Żywiec wieprzowy wybrakowany	zł/kg	6,54	5,65	5,51	5,20	5,46	6,62	6,95	5,90	5,98
Żywiec wółowy kategoria A	zł/kg	9,80	11,84	10,94	10,55	11,05	11,33	11,37	10,33	10,90
Żywiec wółowy wybrakowany	zł/kg	8,15	8,20	7,60	9,00	8,24	8,20	9,45	9,60	8,55

Duże Zakłady Przetwórcze (dzienny ubój powyżej 400 szt.) (18.08.2023 r.)

Wyszczególnienie	jednostki	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Żywiec wieprzowy kl. I	zł/kg			8,61	9,36			8,35		8,77
Żywiec wieprzowy wybrakowany	zł/kg			5,03	6,20			6,98		6,07
Żywiec wołowy kategoria A	zł/kg			10,43	10,80			11,62		10,95
Żywiec wołowy wybrakowany	zł/kg			6,45	8,20					6,62

Przedsiębiorstwa Zbożowo-Młynarskie i Zakłady przetwórcze (18.08.2023 r.)

Wyszczególnienie	jednostki	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Żyto konsumpcyjne	zł/dt	63,99	65,00	65,50	64,75	72,42		65,43	64,60	65,95
Pszonka konsumpcyjna	zł/dt	83,60	80,00	82,50	83,40	83,45		82,70	84,15	82,83
Jęczmień konsumpcyjny	zł/dt	66,34	65,00	72,50	72,00	68,11		68,34	73,73	69,43
Pszonka paszowa	zł/dt	78,36	80,00	84,00	84,50	87,06	84,00	78,20	80,53	82,08
Żyto paszowe	zł/dt	58,50	60,00	64,50	61,27	64,14	64,50	61,57	58,20	61,58
Jęczmień paszowy	zł/dt	68,60	60,00	66,50	65,80	68,30	70,50	67,23	67,50	66,80
Pszonżyto	zł/dt	70,79	70,00	78,50	76,60	78,33	78,50	75,42	71,75	74,99
Owies	zł/dt	67,00						71,25	70,00	69,42
Kukurydza na ziarno	zł/dt	85,05		79,00					84,00	82,68
Groch	zł/dt	112,35								112,35
Łubin słodki	zł/dt	113,30								113,30
Ziemniaki Przemysłowe	zł/dt	31,00				33,00				32,00

Targowisko (18.08.2023 r.)

Wyszczególnienie	jednostki	Rejon I	Rejon II	Rejon III	Rejon IV	Rejon V	Rejon VI	Rejon VII	Rejon VIII	Średnia
Żyto paszowe	zł/dt	80,00	63,00	60,00		75,00	63,53	66,00	80,00	69,65
Pszonka paszowa	zł/dt	83,00	73,00	84,00		86,00	85,73	87,00	83,00	83,10
Jęczmień paszowy	zł/dt	85,00	84,00	86,00		74,00	75,00	72,26	87,00	80,47
Pszonżyto	zł/dt	85,00	77,00	84,00		80,00	75,38	77,46	75,00	79,12
Mieszanka zbożowa	zł/dt	68,00	70,00				69,00	71,25	72,00	70,05
Ziemniaki jadalne	zł/kg	2,13	1,90	2,43	2,20	2,33			2,50	2,25
Marchew jadalna	zł/kg	4,75	4,56	4,80	4,20	3,60	3,67	4,60	4,00	4,27
Pietruszka - korzeń	zł/kg	6,75	5,66	7,75	7,42	6,83	6,33	6,90	7,75	6,92
Buraczki czerwone	zł/kg	3,83	3,40	4,00	3,00	3,17	3,40	3,60	3,17	3,45
Seler	zł/kg	7,67	5,36	7,33	6,23	6,17	5,33	6,17	8,00	6,53
Por	zł/kg	8,00	8,30	8,40		7,83	6,33	7,50	8,60	7,85
Pomidory	zł/kg	9,67	11,50	9,80		10,17	11,30			10,49
Ogórki	zł/kg	7,00	8,20	8,50			7,80			7,88
Cielę (40 kg)	zł/szt		1350,00	1100,00						1225,00
Jaja	zł/szt	0,95	1,16	1,12	0,90	0,97	1,10	0,98	1,07	1,03
Ziemniaki jadalne wczesne	zł/kg	300,00								
Kapusta biała	zł/kg	3,00	2,40	3,00	2,27	2,73	3,23	2,53	2,67	2,73
Jabłka deserowe	zł/kg	3,50	3,74	3,15	4,67	3,77	3,30	3,49	3,17	3,60
Pomidory spod osłon - malinowe	zł/kg	10,33		12,80			15,00	13,00	12,50	12,73
Ogórki spod osłon - długie	zł/kg	5,83		7,00	5,87		8,00	8,60	6,90	7,03

1) Rejon I: Złotów, Pila, Chodzież, Czarnków-Trzcianka. 2) Rejon II: Szamotuły, Międzybóże, Nowy Tomyśl, Grodzisk Wilk., Wolsztyn.

3) Rejon III: Kościan, Leszno, Gostyń, Rawicz. 4) Rejon IV: Oborniki, Poznań, Środa Wilk., Śrem.

5) Rejon V: Wągrowiec, Gniezno, Września, Sępca. 6) Rejon VI: Konin, Turek, Kolo.

7) Rejon VII: Krotoszyn, Jarocin, Pleszew, Kalisz. 8) Rejon VIII: Ostrów Wilk., Ostrzeszów, Kępno.

Opracowała: Ewa Wilczek, Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym

Rolniku pamiętaj o ważnych terminach!

Termin	Wydarzenie
do 15.12.2023	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu w związku ze zmianami w Programie Priorytetowym głasza nabór na działanie pn.: „Ogólnopolski program regeneracji środowiskowej gleb poprzez ich wapnowanie” z nowym regulaminem Programu. Dofinansowaniem będą objęte wnioski przyjęte przez Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze w systemie ciągłym w terminie od dnia 01.01.2022 r. do dnia 15.12.2023 r. lub do wyczerpania alokacji środków. Szczegóły: https://www.wfosgw.poznan.pl/programy/wapnowanie-kontynuacja/
bezterminowo	Bezpłatna aplikacja eDWIN ułatwiająca codzienną pracę na polu, jest już całkowicie dostępna. Pomysłodawcą utworzenia platformy eDWIN był Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu. Platforma jest całkowicie darmowa i dostępna dla wszystkich chętnych na komputerach oraz jako aplikacja na urządzeniach mobilnych. Na platformie znajdują się cztery usługi: Wirtualne Gospodarstwo, Udostępnianie danych meteorologicznych, Śledzenie pochodzenia produktu oraz Raportowanie zagrożeń. Szczegóły i aplikacja na stronie: https://www.edwin.gov.pl/
od 18.09.2023 r. do 30.10.2023	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu ogłosił nabór wniosków na przedsięwzięcia związane z usuwaniem kreozytu w roku 2023 na terenie województwa wielkopolskiego. Nabór skierowany jest do jednostek samorządu terytorialnego lub ich związków, działających na rzecz ostatecznych odbiorców korzyści, ubiegających się o pomoc finansową dla przedsięwzięć realizowanych na terenie województwa wielkopolskiego. Ostatecznymi odbiorcami korzyści, są podmioty wskazane w § 3 Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 12 sierpnia 2022 r. w sprawie szczegółowego przeznaczenia, warunków i trybu udzielania wsparcia na wymianę słupów nośnych impregnowanych kreozytem na plantacjach chmielu w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, którym Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) wypłaciła i rozliczyła środki, na realizację przedsięwzięcia w ramach inwestycji A1.4.1 objętej Krajowym Planem Odbudowy i Zwiększania Odporności Działanie A1.4.1 „Inwestycje na rzecz dywersyfikacji i skracania łańcucha dostaw produktów rolnych i spożywczych oraz budowy odporności podmiotów uczestniczących w łańcuchu” Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności). Szczegóły na stronie: https://www.wfosgw.poznan.pl/programy/nabor-wnioskow-na-przedswiezcie-zwiazane-z-usuwaniem-kreozytu/
28.09-27.10.2023	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa ogłasza nabór wniosków o przyznanie pomocy w zakresie interwencji I.10.5 Rozwój małych gospodarstw. Pomoc przyznaje się na operację zapewniającą zwiększenie orientacji rynkowej gospodarstwa w wyniku jego restrukturyzacji w obszarze: a) produkcji rolnej lub produkcji rolnej i przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytworzonych w gospodarstwie metodami innymi niż ekologiczne lub b) produkcji ekologicznej lub produkcji ekologicznej i przygotowania do sprzedaży produktów rolnych wytwarzanych w gospodarstwie metodami ekologicznymi. Płatność w formie ryczałtu to nawet 120 tys. zł. Szczegóły na stronie: https://www.gov.pl/web/arimr/rozwoj-malych-gospodarstw--nabor-wnioskow-od-28-wrzesnia-do-27-pazdziernika-2023-r
20.09-15.10.2023	Na stronie https://aplikacje.gov.pl/app/susza/#/campaign można złożyć wniosek o oszacowanie strat w uprawach rolnych spowodowanych przez suszę. Wniosek zatwierdzić, podpisać i wysłać możemy dopiero po 20-tym września br.
bezterminowo	Producenci świń, którzy utrzymywali stada na obszarach ASF mogą ubiegać się o nieoprocentowaną pożyczkę na spłatę zobowiązań cywilnoprawnych. Dokumenty należy składać w biurach powiatowych ARiMR właściwych ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę producenta świń. Nabór wniosków prowadzony jest w trybie ciągłym. Pożyczki udzielane są w ramach pomocy de minimis w rolnictwie oraz środków przewidzianych na ten cel w planie finansowym Agencji na 2023 r., które nie zostały jeszcze w całości wykorzystane. szczegóły na stronie: https://www.gov.pl/web/arimr/nieoprocentowana-pozyczka-dla-producentow-swin-na-obszarze-asf-na-sfinansowanie-zobowiazan-cywilnoprawnych

Opracowała:

Magdalena Stachowiak
Dział Ekologii i Ochrony Środowiska

Wpływ złego żywienia na zachowanie konia

Problemy związane ze złym zachowaniem konia mogą być spowodowane w niektórych przypadkach błędami w jego żywieniu. Drobne zmiany ilości lub rodzaju paszy mogą mieć bardzo duży wpływ na funkcjonowanie zwierząt.

Głównym błędem żywieniowym jest podawanie zbyt dużej ilości paszy, z reguły wysokokalorycznej, podczas niewystarczającej ilości czasu przeznaczanego na pracę. Często jest to określane jako połączenie wybuchowe. Koń, który nie ma możliwości rozładowania nadmiaru energii, będzie sfrustrowany. Dlatego tak ważne jest zapewnienie koniom swobodnego ruchu poza treningiem, czyli padoku, pastwiska, czy karuzeli. Nadmiar energii związany z brakiem ruchu może być podłożem do wielu nałogów lub narowów, może również utrudniać współpracę podczas treningu, czy codziennej pielęgnacji.

Posiłki zbożowe nie powinny przekraczać 2,5 kg jednorazowej porcji. Często jest przypadkiem ograniczona ilość odpasów w stajni. Łapczywe pobieranie paszy niesie ze sobą bardzo negatywne skutki, ponieważ jest przyczyną niedostatecznego naślinienia, co z kolei wpływa na odpowiednie pH w żołądku. Przekarmianie paszą treściwą powoduje zaburzenia pracy przewodu pokarmowego. Głównymi objawami są:

wrzody, które dotykają około 80% dorosłych koni oraz wytwarzanie nadmiernych ilości gazów, toksyn, czy kwasów. Wymienione czynniki mogą prowadzić do wzdęć, kolik, podrażnień błony śluzowej, a nawet skrętu jelit. Chcąc chronić układ pokarmowy koni i poprawić ich komfort życia należy podawać mniejsze ilości paszy, a częściej.

Standardową dietę koni stanowią owies i siano. Potrzebne są jednak jeszcze witaminy i minerały, dzięki którym organizm będzie funkcjonował prawidłowo. Niezróżnicowana i uboga dieta może prowadzić do niedoborów w organizmie, ponieważ nie będzie pokrywać w pełni dziennego zapotrzebowania organizmu. Bardzo ważnym składnikiem są witaminy z grupy B oraz magnez. Witaminy z grupy B odpowiadają za prawidłowe funkcjonowanie układu nerwowego i są szczególnie ważne dla koni. Rzadko jednak występują niedobory, ponieważ synteza, która

zachodzi w jelitach oraz pasza wystarczająco na pokrycie zapotrzebowania. Magnez z kolei wchodzi w skład enzymów, które uczestniczą w procesach dotyczących tkanki mięśniowej oraz nerwowej. Niedobory związane są bezpośrednio z tymi tkankami i objawiają się jako nadpobudliwość, skurcze mięśni, drżenie mięśni, a wynikają z małej zawartości tego pierwiastka w paszy, zbożu i sianie. Siano powinno być podawane również często, a w małych ilościach. Rozsądnym wyjściem jest pakowanie siana w specjalnie do tego przeznaczoną siatkę lub odpowiednie paśniki, ponieważ w naturze konie pobierały pokarm przez

większość dnia, co skutkuje tym, iż ich układ pokarmowy przystosowany jest do pobierania małych porcji.

W przypadku koni wyczynowych właściwie skomponowane dawki pokarmowe są jednym z istotniejszych elementów warunkujących zaprezentowanie się konia na parkurze, czy czworoboku w oczekiwany przez nas sposób oraz uzyskanie przez niego dobrych wyników sportowych. Szereg błędów, jakie

popęlamy w codziennym żywieniu swoich podopiecznych wynika zazwyczaj z braku informacji o rzeczywistej wartości pokarmowej pasz. Dodatki uzupełniające często są dobierane przypadkowo. Właściwa dieta konia sportowego to w profesjonalnym sporcie połowa sukcesu.

Właściciele koni, którzy mają problem z swoim podopiecznym w kwestii żywienia, powinni skorzysać z rady specjalistów. Dobrze dobrana dieta przez osobę doświadczoną wpłynie korzystnie nie tylko na wygląd i budowę konia, ale także na jego psychikę i możliwość lepszej współpracy z nim.

Konie wyczynowe potrzebują właściwie skomponowanych dawek pokarmowych

**Przewoźna Paulina
PZDR nr 3**

Fot. Jacek Strykowski

Fundusze Europejskie
Polska Cyfrowa

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

Internetowa Platforma
Doradztwa i Wspomagania Decyzji
w Integrowanej Ochronie Roślin

NOWOCZESNE ROZWIĄZANIA DLA NOWOCZESNEGO ROLNICTWA

NAUKA ___ BADANIA ___ DOŚWIADCZENIA
ANALIZY ___ RAPORTY ___ DORADZTWO ___

Krzem – popularny temat

Krzem jest pierwiastkiem, który nie zalicza się ani do grupy makro- ani mikroelementów, nie posiada także statusu pierwiastka nieodzownego dla roślin, ale jest bardzo pożądany. Może być stosowany w każdym systemie produkcji roślinnej, w tym w rolnictwie ekologicznym. Niweluje problemy roślin słabiej odżywionych, a tym samym bardziej podatnych na stresy. Stosowanie tego pierwiastka w warunkach stresu biotycznego i abiotycznego może zminimalizować straty w plonach, ale w przypadku braku stresu nie przyczyni się do ich wzrostu. Zastosowanie krzemu ma pozytywny wpływ na kondycję roślin, a pośrednio także na wielkość i jakość plonu. Zwiększa on tolerancję roślin na suszę i chłód ograniczając, transpirację w liściach. Wykazuje także pośrednie działanie w ochronie roślin przed działaniem szkodników i patogenów poprzez wzmacnianie ścian komórkowych.

Krzem jest powszechnie obecny w dużej ilości w skorupie ziemskiej, jego zawartość może wynosić aż 28% i jest drugim, zaraz po tlenie, pierwiastkiem występującym w przyrodzie. Jednak nie jest to pierwiastek łatwo przyswajalny dla roślin. Deficyt krzemu w glebie może być efektem intensywnej uprawy roślin i użycia nawozów chemicznych, które mogą obniżać zawartość krzemu w glebie. Z tego powodu suplementacja krzemem ma pozytywny wpływ na strukturę gleby, poprawia retencję wody, zwiększa wydajność nawożenia, a także neutralizuje toksyczne działanie innych pierwiastków, np. miedzi. Problemy z nadmiarem miedzi w glebie występują szczególnie na obszarach przylegających do silnie uprzemysłowionych rejonów. W badaniach przeprowadzonych w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowym Instytucie Badawczym (IUNG – PIB) dotyczących możliwości ograniczenia stresu powodowanego nadmiarem miedzi w glebie u dwóch odmian pszenicy udowodniono, że doglebowa aplikacja krzemu była skuteczna w ograniczaniu negatywnego wpływu miedzi u jednej z badanych odmian.

Rola krzemu w poprawie wydajności roślin uprawnych i ich odporności na stres coraz częściej przyciąga uwagę. Produkty zawierające krzem zyskują na popularności, obecnie na rynku znajduje się 15 produktów handlowych. Z badań ankietowych opisanych w Zagadnieniach Doradztwa Rolniczego (vol. 109, 3, 2022) wynika, że ponad połowa respondentów stosowała już krzem, np. w uprawie buraka cukrowego i kukurydzy, w uprawie rzepaku, pszenicy, jęczmienia i bobowatych grubonasiennych.

Krzem jest postrzegany jako narzędzie poprawy plonów. Dla większości rolników (72,4%) najważniejszą korzyścią stosowania krzemu jest ogólna poprawa kondycji roślin. Dodatkowo, 69,0% wskazuje, że krzem pomaga roślinom przetrwać ekstremalne warunki, takie jak susza. Znaczna część ankietowanych (44,8%) stwierdza również, że krzem zwiększa odporność roślin na choroby. W ciągu ostatnich kilkunastu lat w Polsce przeprowadzono kilkanaście badań związanych z wpływem krzemu na rośliny rolnicze. Badania wykonane w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie (2021) wykazały, że trzykrotne dolistne zastosowanie produktu zawierającego wapń i krzem przynosiło korzyści zarówno dla plonu korzeni, jak i plonu biologicznego i technologicznego cukru buraka cukrowego, szczególnie w przypadku wysokiej presji chłostka buraka. Z kolei badania Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego

Oddział w Jadwisinie (2021), dotyczące wpływu nawozu zawierającego krzem na ziemniaki w warunkach niedoboru wody dowiodły, że dwukrotne nalistne stosowanie tego nawozu w trakcie sezonu wegetacyjnego zwiększyło plon bulw ziemniaka, a także korzystnie wpłynęło na zawartość skrobi i witaminy C w bulwach. Badania z krzemem prowadzono także w Instytucie Ochrony Roślin – Państwowym Instytucie Badawczym (IOR – PIB) w Poznaniu, w Zakładzie Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska (2021) i dotyczyły one wpływu zaprawiania ziarna pszenicy preparatami zawierającymi kwas ortokrzemowy. Okazało się, że taka zaprawa efektywnie chroniła siewki pszenicy przed zgorzelą siewek, porównywalnie do chemicznej metody ochrony. W IUNG – PIB w Puławach przeprowadzono badania nad wpływem krzemu na uprawę pszenicy w warunkach stresu wodnego. Wyniki tych badań wskazały, że krzem aplikowany doglebowo i dolistnie, miał pozytywny wpływ na plony i parametry biochemiczne roślin. Ciekawym wnioskiem było to, że doglebowa suplementacja krzemem była skuteczniejsza od dolistnej w ograniczaniu redukcji plonów i negatywnego wpływu deficytu wody na rośliny. Dodatkowo stwierdzono, że pobranie krzemu przez pszenicę było większe z gleby niż z dolistnej aplikacji. Natomiast w badaniach IOR – PIB aplikacja łączona, tj. doglebowa (10 kg Adesil) i dolistna (0,3 l/ha ZumSil/ha – oparta na kwasie ortokrzemowym) była najefektywniejsza, jeśli chodzi o ostatecznie zebrany plon pszenicy ozimej w warunkach suszy. Ostatecznie zebrano plon, który był statystycznie wyższy po aplikacji łączonej i dolistnej (płynna forma krzemu) (odpowiednio 4,97 i 4,84 t/ha).

Na rynku jest wiele preparatów zawierających krzem, w tym w połączeniu z innymi składnikami. Ich potencjał w ochronie roślin jest determinowany przez szereg czynników. Do najważniejszych z nich należą: forma i metoda zastosowania krzemu, gatunek i odmiana uprawianej rośliny, dawka i dostępność krzemu pochodzącego z użytego nawozu, stężenie krzemu w roztworze przeznaczonym do aplikacji dolistnej, ilość i terminy przeprowadzania zabiegów, typ gleby oraz jej pH, a także stopień stresu, jakiemu rośliny są poddane. Doglebowo krzem stosuje się przedsięwzięciem (aby np. zapobiec skutkom suszy). Nalistnie krzem stosowany jest w formie opryskiwania, 2-3 razy w trakcie sezonu wegetacyjnego. Pierwszy zabieg powinien mieć miejsce we wczesnych fazach rozwojowych rośliny (np. przy 6-8 liściach buraka do zakrycia międzyrzędzi, 3-6

liściach ziemniaka do zwarcia rzędów, po ruszeniu wegetacji w rzepaku ozimym bądź na początku krzewienia u zbóż). Coraz częściej podkreśla się pozytywny wpływ aplikacji krzemu w kukurydzy, gdzie zaleca się wykonanie od 2 do 3 zabiegów dolistnych w fazie od 2 do 8 liścia. Przeprowadza się kolejne doświadczenia z krzemem w uprawach, takich jak łubin biały, gryka, groch siewny oraz na użytkach zielonych.

Kupując produkty, warto zwrócić uwagę na zawartość krzemu – czy jest on głównym składnikiem czy jedynie dodatkiem. Dodatkowo istotna jest jego forma, która musi być przyswajalna dla roślin. Informacja o pH produktu jest również cenną wskazówką dotyczącą formy krzemu. Kwaśny odczyn sugeruje obecność kwasu ortokrzemowego (forma najlepiej przyswajalna), natomiast zasadowe pH wskazuje na obecność krzemianów potasu, wapnia lub sodu stabilizowanych chelatami żelaza i działających na powierzchni rośliny.

Suplementowanie krzemem, szczególnie w systemie rolnictwa ekologicznego może być szczególnie warte polecenia z uwagi na częstsze występowanie sytuacji stresowych dla roślin, z różnych powodów, np. słabszego odżywienia. Godnym zainteresowania jest możliwość zastosowania krzemu jako substancji wykorzystanej do zaprawiania nasion np. pszenicy. Stosowanie amorficznej ziemi okrzemkowej (0,5 kg/100 kg ziarna) połączonej z kwasem ortokrzemowym w formie płynnej (0,5 l/100 kg ziarna) wykorzystanym jako zwilżacz również potwierdziło potencjał wykorzystania tych produktów, który przejawiał się w lepszym rozwoju roślin (wysokość roślin, plonowanie) oraz zdecydowanie mniejszą ilością siewek wykazujących objawy fuzaryjnej zgorzeli podstawy źdźbła.

W pracy przygotowanej w roku 2020 przez zespół IOR – PIB (Zakład Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony

Środowiska) dotyczącej pszenicy jarej wykazano, że odmiana Harenda była bardziej wrażliwa na mniejszą zawartość wody w glebie niż odmiany Rusałka i Serenada. W warunkach silnego stresu wodnego siewki odmiany Harenda, po aplikacji krzemu, spowalniały swój rozwój, ale ostatecznie to właśnie ta odmiana zwiększyła plon ziarna w większym stopniu niż w przypadku dwóch pozostałych odmian. Aplikacja krzemu (zaprawianie lub jedynie dolistne zabiegi płynną formą krzemu – 0,5 l/200 l wody/ha lub łączone) pozwoliła na zwiększenie plonu u wszystkich trzech odmian pszenicy, a najwyższe plony zebrano na polkach z łączoną suplementacją krzemu. Wartości masy tysiąca ziaren, wielkość plonu, wysokość części nadziemnych i korzeni rośliny były istotnie statystycznie zdeterminowane przez odmianę i sposób dostarczania krzemu. Bardzo istotny wniosek dotyczy tego, że wykazano interakcję pomiędzy efektywnością stosowania krzemu a odmianą pszenicy.

Publikację opracowano w ramach dotacji celowej Instytutu Ochrony Roślin – PIB na rok 2023, na realizację zadania 1.12 pn. „Prowadzenie działalności upowszechnieniowej, prowadzenie współpracy i wymiana wiedzy z praktyką w ramach systemu AKIS” finansowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Publikacja została udostępniona do opublikowania wszystkim czasopismom wydawanym przez wojewódzkie jednostki doradztwa rolniczego.

prof. dr hab. Jolanta Kowalska, dr inż. Joanna Krzywińska
Instytut Ochrony Roślin – PIB
Zakład Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska

zaprasza na obchody
III Tygodnia św. Franciszka,
w ramach którego posadzimy
w Sielinku 900 drzew
6 października 2023 r.

Makuch z roślin oleistych w żywieniu zwierząt gospodarskich

Makuchy lub inaczej wytłoki to produkt uboczny przy wytwarzaniu oleju. Są to wytłoczyny pozostające po wyciśnięciu oleju z nasion roślin oleistych bez użycia środków chemicznych. Wytłoczyny te mają z reguły formę pelletu lub płaskich skrawków. Są one wytwarzane tam gdzie tłoczy się olej, czyli w olejarni.

Skąd się bierze makuch?

Tłocznia oleju Oleoteka z Piły jest to niewielka, rodzinna manufaktura, w której tłoczy się olej i równolegle wytwarza makuch z roślin oleistych takich jak: len, lnianka, ostropest, czarnuszka, wiesiołek, rzepak, konopie, dynia. Przy produkcji oleju bardzo istotna jest jakość surowca. Oleoteka kupuje ziarna wyłącznie ze sprawdzonych upraw i w większości ekologicznych - takich, które posiadają odpowiednie certyfikaty. Dzięki staraniom właścicieli firmy udaje się znaleźć rolników zainteresowanych produkcją zdrowej żywności.

Aby olej nie stracił w trakcie produkcji swoich wartości, wytwarza się go w odpowiedni sposób. Tłoczenie odbywa się bez pośpiechu i pod pełną kontrolą parametrów procesu. Temperatura tłoczenia nie może przekroczyć 40 stopni Celsjusza.

Makuch dyniowy

Oleje nie są poddawane żadnym zabiegom „upiększającym”. Nie są filtrowane, rafinowane ani konserwowane. Mała tłocznia zapewnia wysoki standard tłoczenia a co za tym idzie wysoką jakość produktów. Oleoteka wytwarza naturalne oleje, o najwyższych właściwościach zdrowotnych.

Dlaczego warto?

Właściwości zdrowotne olejów tłoczonych na zimno są niezwykle korzystne. Przede wszystkim są one dostawcą kwasów tłuszczowych omega-3 i omega-6, które należą do Niezbędnych Nienasyconych Kwasów Tłuszczowych (NNKT). Podobnie jak w przypadku minerałów czy witamin, ich obecność w naszym organizmie jest konieczna. NNKT mają kolosalny wpływ na zdrowie człowieka. Opóźniają nie tylko proces starzenia się organizmu, ale mają dobroczynny wpływ na działanie wszystkich układów funkcjonujących w naszym ciele i wyraźnie poprawiają nasz wygląd zewnętrzny (cera, paznokcie, włosy). Najbogatszym źródłem NNKT są: olej konopny, olej rzepakowy, olej lniany, olej z wiesiołka i olej rydzowy. Zarówno kwasy tłuszczowe omega-3 (alfa-linolenowy ALA) i kwasy tłuszczowe omega-6 (linolowy LA) muszą zostać dostarczone z pożywieniem, ponieważ nasz organizm sam ich nie wytwarza.

Udowodniono, że regularne spożywanie olejów tłoczonych na zimno, bogatych w kwasy omega-3 i 6 pozwala obniżyć zły cholesterol, zbyt wysoki poziom cukru i wysokie ciśnienie. Dobroczynne działanie kwasów tłuszczowych jest pomocne przy zwalczaniu stanów zapalnych organizmu, stanach zapalnych jelit, chorobach nowotworowych i przy reumatoidalnym zapaleniu stawów. Kwasy omega-3 hamują rozwój miażdżycy, zmniejszają prawdopodobieństwo zawału serca i zaburzeń rytmu serca. Kwasy omega-6 zapobiegają zespołowi napięcia przedmiesiączkowego i pomagają w utrzymaniu równowagi hormonalnej ciała kobiety.

Inne przykłady pozytywnego działania olejów tłoczonych na zimno to:

- olej z czarnuszki wykazuje silne właściwości antybakteryjne, przeciwgrzybicze i przeciwpasożytnicze. Olej ten pomaga w infekcjach, alergiach, stanach zapalnych i przy obniżonym nastroju. Stosuje się go również w zaburzeniach trawienia, przeciw wzdęciom

Oleje tłoczone na zimno mają niezwykle korzystne właściwości zdrowotne

i problemom gastrycznym oraz aby wzmocnić naturalną odporność organizmu.

- olej z ostropestu jest bogatym źródłem sylimaryny i dzięki temu używany jest jako specyfik wspierający pracę wątroby, ponieważ regeneruje i odtruwa jej miąższ oraz oczyszcza organizm z toksyn i szkodliwych substancji.

Produkty Oleoteki dostępne są w szerokiej ofercie na Wielkopolskim eBazarku (www.wielkopolskiebazarek.pl)

Bardzo wysoką jakość i podobne właściwości osiągają również makuchy wytworzone zgodnie z wyżej opisanymi regułami sztuki. Makuchy z roślin oleistych są dobrym źródłem białka, tłuszczu i błonnika. Są też bogate w składniki mineralne i witaminy.

Makuch jako zdrowa pasza

Jest kilka sposobów wykorzystania makuchów z roślin oleistych. Na jego bazie wytwarza się różnego rodzaju mąki. Są to m.in. mąka lniana, wiesiołkowa, konopna, ostropestowa i inne. Prowadzone są też prace w kierunku wytwarzania wegańskich jogurtów na bazie makuchów.

W branży rolniczej makuch jest uważany za znakomitą paszę białkowo-energetyczną w żywieniu zwierząt gospodarskich: bydła mlecznego i mięsnego, koni, świń, drobiu i innych. Lubią go też podjadać zwierzęta domowe np. małe gryzonia jak króliki, świnki morskie, króliki.

Udział składników odżywczych zależy od rodzaju ziarna, ale z reguły w makuchu znajduje się ok. 25-30% białka, 8-20% włókna surowego, 6-15% tłuszczu surowego. Dawki makucha można też traktować leczniczo i jako uzupełnianie niedoborów żywieniowych zwierząt. Tłuszcz makuchów uzyskanych w wyniku tłoczenia oleju ma pozytywną wartość zdrowotną, gdyż w jego składzie przeważają wielonienasycone kwasy tłuszczowe. Chodzi tu o kwasy oleinowy, linolowy oraz linolenowy, które mają właściwości antymiażdżycowe oraz antyrakowe i wykazują pozytywny wpływ na zdrowie

tak człowieka jak i zwierząt. Włączenie dawek makucha do dawek pokarmowych dla zwierząt wzbogaca tłuszcz mleka i mięsa w niezbędne dla zdrowia człowieka wielonienasycone kwasy tłuszczowe.

W żywieniu zwierząt gospodarskich makuch podaje się jako dodatek do mieszanek paszowych. Zwykle makuch stanowi ok. 10% mieszanki. Udział procentowy makucha w mieszance zależy od celów żywieniowych i rodzaju hodowli.

Makuchy z Oleoteki uzyskane są w 100% z nasion polskiego pochodzenia. Makuch wyprodukowany jest metodą tłoczenia na zimno, dzięki czemu zachowuje wszystkie właściwości bioaktywne i odżywcze. Nie zawiera żadnych dodatków, barwników ani środków przedłużających żywotność.

Producent makucha, Oleoteka z Piły, poleca, aby ze względu na szereg korzyści rozważyć włączenie makucha w proces żywienia zwierząt w gospodarstwie. Warto przy tym urozmaicać mieszanki paszowe stosując różne rodzaje makucha, gdyż każdy ma nieco inne właściwości pokarmowe i zdrowotne.

Niewątpliwie makuch prezentuje się bardzo obiecująco jako składnik mieszanki paszowej. Sprawia, że z tłoczenia oleju nie pozostają odpady, a dodatkowo wprowadza do zwierzęcej diety niezbędne składniki. Zastosowanie makucha w paszy wydaje się być dobrą decyzją, dlatego zachęcam do kontaktu z Oleoteką, aby rozwiać wszelkie wątpliwości, które narodziły się po przeczytaniu tego artykułu.

Oleoteka s.c.

ul. Kasztelańska 19, 64-920 Piła

Telefon: 664 354 845

biuro@oleoteka.pl

www.oleoteka.pl

Michał Gawłowski
PZDR nr 1

Fot. Archiwum Tłoczni Oleoteka

Gnojówka z pokrzywy jako alternatywa dla nawozów sztucznych

Jednym z najważniejszych fundamentów Europejskiego Zielonego Ładu jest Strategia „od pola do stołu”. W ramach tej strategii Komisja Europejska kładzie nacisk na zmniejszenie strat składników odżywczych roślin przy jednoczesnym zachowaniu żyzności gleby. Zatem kluczowe jest zrównoważone stosowanie nawozów w rolnictwie zapewniające z jednej strony produktywność rolnikom, a z drugiej ograniczenie szkodliwych skutków zanieczyszczenia środowiska.

Wobec powyższego zastępowanie nawozów sztucznych nawozami organicznymi stanowi dobry kierunek działań. Do utworzenia nawozu organicznego – gnojówki można wykorzystać pokrzywę.

Dlaczego właśnie pokrzywa?

Przefermentowana pokrzywa zawiera dużo azotu, żelaza, wapnia, fosforu i magnezu. Ponadto zawiera elicytory, zgodnie z Encyklopedią PWN są to związki uwalniane ze ścian komórkowych rośliny, wywołujące naturalną reakcję obronną innych roślin. Zatem gnojówka z pokrzywy wzmacnia odporność roślin, przyspiesza ich wzrost, zapobiega chorobom i odstrasza szkodniki. Wpływa również w pośredni sposób na kondycję roślin poprzez dobroczynny wpływ na aktywność organizmów glebowych.

Jakich materiałów potrzebujemy do sporządzenia gnojówki z pokrzywy?

Potrzebujemy oczywiście pokrzyw. Powinny to być młode rośliny przed zakwitnięciem. Dla pojemnika o pojemności 15 litrów, w którym będziemy sporządzać gnojówkę będziemy potrzebowali około 1 kilograma pokrzywy. Takim gnojówką

Do sporządzenia gnojówki z pokrzywy potrzebujemy młodych roślin

z pokrzywy wzmacnia odporność roślin, pojemnikiem może być beczka lub wiadro. Istotne jest żeby nie było ono metalowe lub drewniane. Zaleca się żeby było ono plastikowe.

Ponadto musimy zapewnić 10 litrów wody. Woda ta nie powinna być chlorowana. Najlepiej żeby była letnia, w granicach od 12 do 25°C. W szczególności zaleca się wodę deszczową. Jeżeli stosujemy inny rodzaj wody, powinna ona być odstana przez kilka dni, podczas których od czasu do czasu ją mieszamy. Do przykrycia pojemnika stosujemy przepuszczalny materiał, na przykład może to być płótno lub gaza.

W trakcie powstawania gnojówki przyda nam się narzędzie do jej przemieszania na przykład drewniany kij. Ponadto w końcowym etapie przygotowywania nawozu będzie potrzebne sito lub cedzak.

Jak ją przygotować?

Pierwszym krokiem będzie zebranie w odpowiednim czasie pokrzywy, to jest jeszcze przed zakwitnięciem. Jest to istotne ze względu na skład roślin w tym okresie. Następnie umieszczamy je w całości lub rozdrobnione w plastikowym pojemniku, który ustawiamy w cienistym miejscu, gdzie nie

Liście w całości lub rozdrobnione umieszczamy w plastikowym pojemniku

Do przykrycia pojemnika możemy użyć płótna lub gazy

będzie się nagrzewało. Ponadto ze względu na dosyć silny zapach podczas tworzenia się gnojówki, warto żeby pojemnik ten nie znajdował się przy zabudowaniach mieszkalnych.

W dalszej kolejności zalewamy pokrzywę przygotowaną wcześniej wodą. Następnie mieszamy i przykrywamy płótnem lub gazą, bądź innym przepuszczalnym materiałem.

Po tak przygotowanej bazie kolejnym krokiem będzie jej natlenowanie. W jaki sposób natlenować naszą miksturę? Wystarczy ją codziennie przemieszać na przykład drewnianym kijem. Po około dwóch tygodniach, podczas mieszania, powinniśmy zaobserwować wytworzenie się gęstej piany. Nie zaprzestajemy codziennego mieszania, aż ona nie zniknie. Dopiero wtedy zakończy się proces fermentacji.

Następnie należy naszą gnojówkę przecedzić, używając na przykład sita, aby usunąć szczątki roślinne. Jest to istotna czynność, gdyż resztki te mogą gnić, przez co gnojówka straci pożądane przez nas korzystne właściwości.

Jak przechowywać gnojówkę z pokrzywy?

Po około dwóch tygodniach powinniśmy zaobserwować wytworzenie się gęstej piany

Gnojówkę można przechowywać w różnych pojemnikach. Na przykład mogą to być zwykłe plastikowe butelki po wodzie mineralnej lub zbiorniki ze stali nierdzewnej. Ważne jest w jakich warunkach ją przechowujemy. Powinniśmy ustawić pojemnik w ciemności i w miejscu o niskiej temperaturze – około 12°C. Musimy pamiętać, że czasem gnojówka może ponownie fermentować. Wtedy należy otworzyć pojemnik, żeby uwolnić gaz, który może powodować wzdęcie pojemnika.

Jakie są wnioski osób, które sporządziły gnojówkę z pokrzywy?

Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu przeprowadził w wybranych gospodarstwach województwa wielkopolskiego demonstracje dotyczące sporządzenia

Gnojówkę należy przecedzić, używając sita

gnojówki z pokrzywy stanowiącą alternatywę dla nawozów sztucznych. Głównie w celu zastosowania jej w uprawach warzywnych.

Demonstracje w poszczególnych gospodarstwach przebiegły pomyślnie. Efektem było zdobycie nowej umiejętności – sporządzenie nawozu organicznego. Ponadto rolnicy wykazali duże zainteresowanie funkcjami wspomnianego roztworu, w tym nie tylko nawozowymi, ale również ochronnymi.. Część rolników określiła sporządzanie gnojówki jako prosty proces pozyskania alternatywy dla innych rodzajów nawozów. Zwrócono też uwagę na czasochłonność jej przygotowania w przypadku planowanego wykorzystania na dużych powierzchniach upraw. Jednak niektóre zaangażowane w demonstrację osoby rozpatrywały sporządzenie i wykorzystanie gnojówki z pokrzywy w swoich gospodarstwach w kolejnym roku.

Anna Giera
Dział Ekologii i Ochrony Środowiska

Lidia Kapitan
PZDR nr 4

Fot. Lidia Kapitan

Źródła:

Gouffier G. 2011. Pokrzywa w ogrodzie i kuchni: Wyd. RM
Podsumowanie demonstracji: „Sporządzanie gnojówki z pokrzywy jako alternatywa nawozów sztucznych”. Poznań, 2022

Uprawa bocznika w Polsce

Obok pieczarki bocznik jest jednym z najczęściej uprawianych grzybów w naszym kraju. Jest smaczny, a ponadto zawiera białko, aminokwasy, witaminy z grupy B, sole mineralne oraz obniża poziom cholesterolu we krwi. Uprawiany przede wszystkim wielkotowarowo, ale w ostatnim czasie w związku z panującą modą na amatorską uprawę grzybów, można bez problemu uprawiać bocznika w warunkach przydomowych: na działce bądź w ogrodzie.

Podobnie jak w przypadku uprawy pieczarek, w sprzedaży jest dostępne specjalne podłoże do uprawy bocznika wraz z zaszczerpioną grzybnią. Jeżeli skorzystamy z takiej oferty, w prosty sposób uzyskamy smaczne i pożywne grzyby.

O boczniku słów kilka

Bocznik należy do rodziny bocznikowatych, obejmujących wiele gatunków, z których najbardziej znanym w uprawie jest bocznik ostrygowaty (*Pleurotus ostreatus*). W naturalnym środowisku występuje na martwym drewnie drzew liściastych, w okresie wczesnowiosennym oraz późnojesiennym. Występuje w licznych kępkach. Jest saprofi-

Jego owocniki mają bogaty i ciekawy skład chemiczny, stanowiąc pokarm o bardzo dużej wartości żywieniowej.

Przygotowanie podłoża

Bocznik nie ma dużych wymagań odnośnie warunków uprawy. Technologia uprawy obejmuje: przygotowanie podłoża, odkażenie podłoża, inokulację i inkubację oraz zbiory.

Podstawą do tworzenia dobrego podłoża jest słoma zbóż twardych, do której dodawane są inne materiały organiczne np. kolby kukurydzy, mąka kukurydziana, otręby pszenne, pozwalające na wzbogacenie składu chemicznego substratu. Drugim materiałem, który dobrze się sprawdza jako baza wyjściowa dla sporządzania podłoża dla bocznika

Bocznik nie ma w Polsce tradycji uprawy

tem rozwijającym się dzięki materii organicznej, którą rozkłada na związki proste.

Bocznik jest grzybem uprawnym, który w naszym kraju nie ma większych tradycji uprawy. To gatunek saprofitny, którego funkcja w przyrodzie polega na rozkładzie martwego drewna. Wyspecjalizował się w wydzielaniu enzymów do środowiska, gdzie jest wysoka koncentracja ligniny i celulozy. Rośnie w lasach Europy. Owocuje późną jesienią.

jest słoma rzepakowa, oczywiście wzbogacona o wymienione materiały organiczne. Podłoże zużyte po uprawie bocznika można po wysuszeniu przeznaczyć na paszę dla przeżuwaczy. Może ono być także użyte jako nawóz do uprawy warzyw.

Kolejnym etapem produkcji bocznika jest nawilżenie podłoża. Aby ułatwić ten proces, materiały organiczne należy rozdrobnić. Dokładne nawilżenie do określonej

wartości (70-72%) jest ważnym czynnikiem, który decyduje o właściwym rozwoju grzybni w środowisku.

Najtrudniejszym etapem produkcji jest odkażanie, bowiem brak jest standardowych rozwiązań technicznych, ułatwiających przeprowadzenie tej operacji. A polega ona na podniesieniu temperatury do 60°C w podłożu przez kilkanaście godzin, przy jego dużej wilgotności, co eliminuje mikroorganizmy. Można odkażać podłoże na dwa sposoby: luzem bądź po przeniesieniu go do pojemników.

którzy posiadają niewykorzystane budynki i inne obiekty, pod warunkiem, że je przystosują, zapewniając właściwy mikroklimat i właściwie zorganizują uprawę. Wśród początkujących producentów bocznika panuje opinia, iż jest to uprawa łatwiejsza od uprawy pieczarek. Jednak nie dajmy się zwieść temu przekonaniu, gdyż uzyskanie grzybów dobrej jakości wymaga dużej perfekcji i staranności.

Bocznik to grzyb posiadający duże walory smakowe i odżywcze, zawiera witaminy, cenne związki organiczne oraz enzymy m.in. obniżające poziom cukru w organizmie.

Bocznik nie ma dużych wymagań odnośnie warunków uprawy

Plonowanie i zbiór

Zawiazki owocników pojawiają się po upływie około 10 dni. Czas dorastania i sposób plonowania jest cechą odmianową. Bocznik plonuje w trzech rzutach, przy czym pierwszy jest najbardziej wydajny. Między rzutami jest kilka dni przerwy. Czas dorastania owocników jednego rzutu trwa 5-8 dni.

Zbiór owocników, które rosną w kępach zależy od stopnia rozwoju kapelusza. Po skończonym cyklu uprawowym należy przeprowadzić dezynfekcję pomieszczeń uprawowych.

Czy to się opłaca?

Na dochodowość produkcji ma wpływ niska cena za kilogram bocznika i duże plony. Najtrudniejszym okresem na sprzedaż tych grzybów jest wiosna i jesień, co wiąże się z faktem, że wiele osób uprawia bocznika w niedostosowanych pomieszczeniach, gdzie możliwa jest tylko okresowa produkcja w tych porach roku.

Produkcja bocznika może być szansą m.in. dla tych,

Można zauważyć, że konsumenci, którzy raz go spróbują, chętnie po niego wracają, co może prognozować wzrost popytu na ten produkt.

Bocznik jest dostępny w sprzedaży w większości sklepów w Polsce. I mimo wciąż niewielkiego nim zainteresowania, popyt na niego rośnie, a producenci nie mają większego problemu ze zbytem grzybów na giełdach. Można założyć, że stabilne ceny i bardzo spokojny rynek bocznika poskutkuje wzrostem zainteresowania tym grzybem w przyszłości.

Agnieszka Woźna

PZDR nr 3

Fot. Archiwum WODR w Poznaniu

Źródła:

L. Czublun, Bocznik – sposób na dodatkowy dochód, [w:] „Lubelskie Aktualności Rolnicze”, 2010 nr 1

J. Kalbarczyk, Uprawa bocznika, [w:] „Lubelskie Aktualności Rolnicze”, 2010 nr 1

E. Prusinowska, Uprawa grzybów i przyrządzanie z nich potraw: bocznik, Bratoszewice 1990

M. Siwulski, Uprawa grzybów jadalnych i leczniczych w warunkach naturalnych, Poznań 2004

www.swiatkwiatow.pl

Program rolno-środowiskowo-klimatyczny w praktyce

Od 2023 roku zmienił się kształt płatności obszarowych oraz płatności z tytułu działalności rolnośrodowiskowej. Rolnicy realizują poszczególne warianty, dawniej pakiety jako interwencje rolno-środowiskowo-klimatyczne. Dodatkowo w nowej perspektywie finansowej zostały zwiększone stawki płatności. Pojawiły się także nowe instrumenty wsparcia związane z ekstensywnym użytkowaniem łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000 oraz ochroną bioróżnorodności na gruntach ornych. Zobowiązania, jak do tej pory, będą podejmowane na 5 lat.

Jeżeli chodzi o wariant Międzyplony ozime – został on włączony jako praktyka w ekoschematach, a jego realizacja trwa 1 rok, płatność za międzyplony wynosi 500 zł do 1 ha.

Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne przysługują rolnikowi lub zarządcy, jeżeli:

- został mu nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności;
- realizuje 5-letnie zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, o którym mowa w art. 70 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2015 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzonych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR);
- spełnia warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach określonych interwencji lub wariantów, określone w rozporządzeniu rolno-środowiskowo-klimatycznym.

Zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne obejmuje:

- użytki rolne, lub obszary przyrodnicze, zadeklarowane we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danego wariantu interwencji 1, 2, 5 i 7 lub interwencji 3 i 4, spełniające warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, objęte obszarem zatwierdzonym,
- w ramach interwencji 6 – zwierzęta ras lokalnych zadeklarowane we wniosku o przyznanie pierwszej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach danej rasy lokalnej objętej wariantem interwencji 6, dla których są spełnione warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, będące zwierzętami zatwierdzonymi (stado);

Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne mogą zostać przyznane do:

- powierzchni działki rolnej – w przypadku wariantów interwencji 1, 2, 5 lub 7 lub w ramach interwencji 3 i 4 o powierzchni co najmniej 0,1 ha;
- powierzchni jednostki gruntu nierolniczego będącego obszarem kwalifikującym się do przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej zwany „działką przyrodniczą” – w przypadku wariantów 1.2, 1.3, 1.6.1, 1.6.2, 1.7, 1.8, 1.9, 1.10, 2.2, 2.3, 2.6.1, 2.6.2, 2.7, 2.8, 2.9, 2.10;
- sztuk zwierząt – w przypadku wariantów interwencji 6 w ramach ras lokalnych zwierząt.

Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne do tego samego obszaru mogą być przyznane tylko z tytułu realizacji jednego zobowiązania (jednej interwencji lub wariantu).

Minimalna powierzchnia działki rolnej deklarowanej do płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej wynosi 0,1 ha. Zadeklarowanie we wniosku działek rolnych poniżej 0,1 ha skutkuje odmową przyznania płatności. Działki te nie są także uwzględniane przy wyliczeniu kary administracyjnej w przypadku zawyżenia powierzchni.

W przypadku, gdy na działce rolnej występują drzewa płatność rolno-środowiskowo-klimatyczna może być przyznana do gruntu, na którym jest położona ta działka, jeżeli:

- występujące na tym gruncie drzewa są rozrzucone, a liczba tych drzew na hektar tego gruntu nie przekracza 100 drzew, a w przypadku, gdy liczba tych drzew na hektar tego gruntu przekracza 100 drzew, jeżeli grunt ten stanowi system rolno-leśny;
- na tym gruncie można prowadzić działalność rolniczą w podobny sposób, jak na gruncie o takiej samej powierzchni, na którym drzewa nie występują;
- powyższego nie stosuje się do działki rolnej położonej na gruncie, do którego rolnik ubiega się o płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne w ramach Interwencji 4. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych. Rolnik lub zarządca realizujący zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne przestrzega niżej wymienionych wymogów.
- posiada plan działalności rolnośrodowiskowej, który sporządza się przed upływem 25 dni od dnia, w którym upływa termin składania wniosków o przyznanie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w rozumieniu przepisów ustawy o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 na formularzu udostępnionym przez ARiMR, przy udziale doradcy rolniczego ze specjalizacją rolnośrodowiskową lub eksperta przyrodniczego,
- prowadzi na formularzu udostępnionym przez ARiMR, rejestr działalności rolnośrodowiskowej zawierający wykaz:
- działań agrotechnicznych, w tym zastosowania nawozów i wykonania zabiegów przy użyciu środków ochrony roślin,
- wypasów zwierząt – w przypadku prowadzenia wypasu,
- posiada dokumentację przyrodniczą stanowiącą szczegółową charakterystykę danego siedliska przyrodniczego lub siedliska lęgowego ptaków, sporządzoną przez eksperta przyrodniczego, na formularzu udostępnionym przez

ARiMR, zgodnie z metodyką sporządzania takiej dokumentacji udostępnioną przez ARiMR, w roku poprzedzającym rok rozpoczęcia lub w roku rozpoczęcia danego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w przypadku Interwencji 1 i 2,

- przestrzega odnośnych minimalnych wymogów dotyczących stosowania nawozów i środków ochrony roślin oraz innych odpowiednich obowiązkowych wymogów wskazanych w załączniku nr 1 do rozporządzenia rolno-środowiskowo-klimatycznego.

Rolnik realizuje zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne od dnia 15 marca roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności. W przypadku gdy w drugim lub kolejnym roku realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego:

- nie są spełnione warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, lub
- rolnik lub zarządca nie złożył wniosku o przyznanie kolejnej płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w ramach

- danej interwencji lub danego wariantu interwencji, lub
- rolnik lub zarządca nie złożył, na formularzu udostępnionym przez ARiMR, informacji o gruntach lub zwierzętach oraz o danej interwencji lub danym wariantcie interwencji realizowanym na tych gruntach lub w odniesieniu do tych zwierząt, wskazując położenie tych gruntów i ich powierzchnię;
- uznaje się, że rolnik lub zarządca kontynuuje realizację podjętego zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego, jeżeli grunty lub zwierzęta objęte tym zobowiązaniem znajdują się w jego posiadaniu.

Wielkość obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym oraz miejsce realizacji tego zobowiązania nie podlega zmianie w trakcie jego realizacji, z wyjątkiem:

- zmiany wielkości obszaru objętego zobowiązaniem rolno-środowiskowo-klimatycznym w ramach wariantów Interwencji 5. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie lub zmiany miejsca realizacji tego zobowiązania;
- zmiany miejsca realizacji zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego w ramach wariantu 7.2. Ogródki bioróżnorodności.

Zmiana zobowiązania w zakresie wariantów Interwencji 6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie może polegać jedynie na:

zastąpieniu, zwierząt danej rasy lokalnej objętych tym zobowiązaniem zwierzętami tej samej rasy, jeżeli zwierzęta te spełniają warunki przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej, w ramach tego wariantu, którym były objęte zwierzęta zastępowane.

Zmianę zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatycznego rolnik składa poprzez aplikację eWniosekPlus na rok, w którym rolnik lub zarządca realizuje zmienione zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne.

Wysokość stawek płatności dla poszczególnych pakietów i ich wariantów jest określona w załączniku nr 5 do rozporządzenia rolno-środowiskowo-klimatycznego.

Przy ustalaniu wysokości płatności przysługującej do gruntów uwzględnia się powierzchnię działek rolnych lub działek przyrodniczych, nie większą jednak niż maksymalny kwalifikujący się obszar, określony w systemie identyfikacji działek rolnych, o którym mowa w przepisach o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.

Postępowanie administracyjne w sprawie przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej przeprowadzane jest zgodnie z Kodeksem postępowania administracyjnego, chyba, że przepisy ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym stanowią inaczej.

Zgodnie z przepisami ustawy o Planie Strategicznym, do postępowań w sprawie przyznania płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej nie stosuje się następujących artykułów kpa: 81, 77 § 4 zdanie drugie, 64 § 2.

Piotr Twardowski
PZDR nr 8

Źródła:
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

Interwencja	Wariant	Stawka płatności
1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000	Ochrona siedlisk przyrodniczych:	
	1.1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	1 568 zł/ha
	1.2. Zalewowe łąki sełernicowe i stonorośla	1 452 zł/ha
	1.3. Murawy	1 612 zł/ha
	1.4. Półnaturalne łąki wilgotne	1 115 zł/ha
	1.5. Półnaturalne łąki świeże	1 497 zł/ha
	1.6. Torfowiska	912 zł/ha
	1.6.1. Torfowiska – wymogi kluczowe	1 536 zł/ha
	1.6.2. Torfowiska – wymogi kluczowe i uzupełniające	
	Ochrona siedlisk lęgowych ptaków:	
1.7. Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyc, krwawodziób i czajka)	1 055 zł/ha	
1.8. Ochrona siedlisk lęgowych dubelta i kulika wielkiego	1 347 zł/ha	
1.9. Ochrona siedlisk lęgowych wodniczki	1 555 zł/ha	
1.10. Ochrona siedlisk lęgowych derkacza	1 055 zł/ha	
2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000	Ochrona siedlisk przyrodniczych:	
	2.1. Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe	1 568 zł/ha
	2.2. Zalewowe łąki sełernicowe i stonorośla	1 452 zł/ha
	2.3. Murawy	1 612 zł/ha
	2.4. Półnaturalne łąki wilgotne	1 115 zł/ha
	2.5. Półnaturalne łąki świeże	1 497 zł/ha
	2.6. Torfowiska	912 zł/ha
	2.6.1. Torfowiska – wymogi kluczowe	1 536 zł/ha
	2.6.2. Torfowiska – wymogi kluczowe i uzupełniające	
	Ochrona siedlisk lęgowych ptaków:	
2.7. Ochrona siedlisk lęgowych rzadkich gatunków ptaków siewkowych (rycyk, kszyc, krwawodziób i czajka)	1 055 zł/ha	
2.8. Ochrona siedlisk lęgowych dubelta i kulika wielkiego	1 347 zł/ha	
2.9. Ochrona siedlisk lęgowych wodniczki	1 555 zł/ha	
2.10. Ochrona siedlisk lęgowych ptaków: derkacza	1 055 zł/ha	
3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000		836 zł/ha
4. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych		2 117 zł/ha
5. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie	5.1. Uprawa rzadkich gatunków lub odmian roślin	1 411 zł/ha
	5.2. Wytwarzanie materiału siewnego rzadkich gatunków lub odmian roślin	1 619 zł/ha
6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie	6.1.1. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mleczne	2 738 zł/szt.
	6.1.2. Zachowanie lokalnych ras bydła – użytkowanie mięsne	1 752 zł/szt.
	6.2.1.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie małopolskie i wielkopolskie)	2 669 zł/szt.
	6.2.1.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie małopolskie i wielkopolskie)	5 925 zł/szt.
	6.2.2.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie śląskie)	2 461 zł/szt.
	6.2.2.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie śląskie)	5 275 zł/szt.
	6.2.3.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (koniki polskie i huculskie)	2 395 zł/szt.
	6.2.3.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (koniki polskie i huculskie)	5 130 zł/szt.
	6.2.4.1. Zachowanie lokalnych ras koni – samice (konie zimnokrwiste w typie sztumskim i sokólskim)	2 185 zł/szt.
	6.2.4.2. Zachowanie lokalnych ras koni – samce (konie zimnokrwiste w typie sztumskim i sokólskim)	2 513 zł/szt.
6.3. Zachowanie lokalnych ras owiec	500 zł/szt.	
6.4. Zachowanie lokalnych ras świń	1335 zł/szt.	
6.5. Zachowanie lokalnych ras kóz	953 zł/szt.	
7. Bioróżnorodność na gruntach ornych	7.1. Wieloletnie pasy kwietne	3 501 zł/ha
	7.2. Ogródki bioróżnorodności	2 342 zł/ha

Wykaz interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych PS dla WPR 2023-2027

Obszary chronionego krajobrazu

Istnieją takie tereny, które objęte są ochroną ze względu na walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, a także zróżnicowane ekosystemy, które cechuje niewielki stopień zniekształcenia środowiska przyrodniczego. Są one bardzo wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem. Od parków krajobrazowych różnią się większą dopuszczalnością działań gospodarczych, które ogranicza jedynie konieczność zachowania w równowadze istniejących walorów. Obszary chronionego krajobrazu wraz z parkami narodowymi, rezerwatami przyrody oraz parkami krajobrazowymi stanowią elementy składowe tzw. krajowego systemu obszarów chronionych.

Wyznaczanie obszarów chronionego krajobrazu następuje uchwałą sejmiku wojewódzkiego. Określa się wówczas jego nazwę, dokładne położenie, powierzchnię, a także ustala czynną ochronę ekosystemów oraz zakazy obowiązujące na danym obszarze chronionym. Zakazy mogą dotyczyć całego obszaru lub tylko jego części. Najczęściej na obszarze chronionego krajobrazu wprowadza się zakazy:

- zabijania dziko występujących zwierząt;
- niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu;
- dokonywania zmian stosunków wodnych;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;

- lokalizacji obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych (z wyjątkiem urządzeń wodnych i obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej).

Zakazy te, z wyjątkiem zabijania zwierząt i niszczenia ich miejsc schronienia, nie dotyczą sytuacji, gdy muszą zostać podjęte działania wynikające z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego oraz budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych, a także gdy prowadzone są akcje ratownicze lub związane z bezpieczeństwem państwa.

Jeżeli wystąpi bezpowrotna utrata wyróżniającego się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach i możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem, to wówczas w drodze uchwały sejmiku województwa można wyjątkowo zlikwidować lub zmniejszyć obszar chronionego krajobrazu.

Na terenie województwa wielkopolskiego wyznaczono

Jeziro Lusowskie

32 obszary chronionego krajobrazu. Ich powierzchnia wynosi łącznie ponad 900 tysięcy hektarów. Jako przykłady można wymienić następujące obszary: „Pojezierze Wałeckie i Dolina Gwdy”, „Dolina Łobzonki i Bory Kujańskie”, „Dolina Noteci”, „Puszcza nad Drawą”, „Puszcza Notecka”, „Powidzko-Bieniszewski”, „Wzgórza Ostrzeszowskie i Kotlina Odolanowska”, „Dąbrowy Krotoszyńskie i Baszków-Rochy”, „Biedrusko”, „Bagna Średzkie” i „Pawłowicko-Soboeki Obszar Chronionego Krajobrazu”, a także „Obszar Chronionego Krajobrazu Rynny Jeziora Lusowskiego i Doliny Samy”.

Obszar Chronionego Krajobrazu Rynny Jeziora Lusowskiego i Doliny Samy

Obszar powstał w 1997 roku, zajmuje powierzchnię 1243 hektarów i obejmuje Jezioro Lusowskie i rynną rzeki Samy. Chroni kompleksy leśne na południowych brzegach Jeziora Lusowskiego oraz torfowiska z kłocią wiechowatą.

Obszar charakteryzuje się:

- interesującym ukształtowaniem i nachyleniem terenu, w którym różnice wysokości względnych wynoszą od 16 do 24 metrów;
- mozaikowością form użytkowania terenów – łąk, wód, gruntów ornych, lasów;
- dużą liczbą zbiorników wodnych;
- występowaniem torfów, łąk, piasków i żwirów;
- dużymi walorami przyrodniczymi – występuje tu 608 gatunków roślin, w tym 47 chronionych. Jest wartościową ostoją płazów między innymi traszki zwyczajnej i kumaka nizinnego. Licznie występują tutaj bezkręgowce, ptaki oraz ssaki.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Bagna Średzkie”

Obszar Chronionego Krajobrazu „Bagna Średzkie” został ustanowiony w 1995 roku przez radę Miejską w Środzie

Wielkopolskiej. Jego celem jest zapewnienie ochrony rzadkich gatunków ptaków wodnych i błotnych. Powierzchnia, jaką zajmuje obszar to 120,3 hektara przylegający od południowego zachodu do Środy Wielkopolskiej. Główną oś obszaru stanowi Struga Średzka – niewielki ciek wodny, którego koryto przybrało postać rowu melioracyjnego. Istotne walory przyrodnicze stanowią tutaj gatunki zbiorowisk łąkowych, zarośli nadbrzeżnych, szuwarów i zbiorowisk wodnych, muraw zalewowych oraz olszyn i torfowisk. Wśród gatunków roślin występujących na „Bagnach Średzkich” osiem uznaje się za ginące i zagrożone w Wielkopolsce, a dwa zagrożone w skali kraju. Ponadto występujący tu storczyk kukawka jest objęty ochroną ścisłą, a kruszyna pospolita i porzeczka czarna ochroną częściową.

Najliczniej występują tutaj ptaki. Możemy tutaj spotkać: rycyka, krwawodzioba, czajkę, kaczkę krzyżówkę, głowienkę, czernicę, cyrankę i gegawę. Ponadto na uwagę zasługują takie gatunki jak bąk, śmieszka, rybitwa czarna, remiz, perkoz rdzawoszyi, siweczka rzeczna, wąsatka i kropiatka. Na bagnach obserwowane są również gatunki ptaków nielęgowych. Do najpopularniejszych gatunków należą: bociany białe, myszołowy i pustułki. Obszar „Bagien Średzkich” jest również miejscem odpoczynku i zdobywania pokarmu dla ptaków w czasie wiosennych i jesiennych przelotów. W okresie podtopienia, czyli od marca do maja można zaobserwować najwięcej ptaków.

Na terenie „Bagien Średzkich” powstała ścieżka edukacyjna, którą warto odwiedzić.

Magdalena Świątkowska
Dział Ekologii i Ochrony Środowiska

Fot. Magdalena Świątkowska, Mariola Strauchmann

Źródła:

Ustawa o ochronie przyrody
<https://regionwielkopolska.pl/przyroda-i-jej-ochrona/ochrona-przyrody/obszary-chronionego-krajobrazu>
<https://odtur.pl/atracje/sroda-wielkopolska-obszar-chronionego-krajobrazu-bagna-sredzkie-1788.html>

„Bagna Średzkie”

Woda opadowa.

Sposoby i systemy jej zagospodarowania

Ziemia jest planetą oceaniczną. Posiada stosunkowo duże zasoby wodne, które wynoszą 1,386 mld km³, z czego 1,338 to woda w oceanach. Większość wód powierzchniowych spływa rzekami do morza, pokazuje to Polski bilans wodny, reszta spływa do zlewisz: Morza Północnego 0,1%, Morza Czarnego 0,2%, Morza Bałtyckiego 99,7%. 89,9% powierzchni Polski obejmują dorzecza Wisły i Odry. Powiększenie małej retencji większości wód stale spływających do morza, zwiększy dyspozycyjność zasobów wodnych w kraju.

Polska jest na 24 miejscu w Unii Europejskiej pod względem ilości wody przypadającej na jednego mieszkańca. W kraju ilość wody przypadająca na jednego mieszkańca wynosi 1600 m³ a w Europie średnio 4900 m³. Przez to, że Polska ma stosunkowo małe zasoby wodne, niezbędne jest jej racjonalne użytkowanie.

Na świecie roczne, aktualne zapotrzebowanie na słodką wodę wynosi ok. 4500 km³. Istotne jest to, że przestrzenne zróżnicowanie zapotrzebowania nie jest takie samo, jak rozmieszczenie i jego dostępność do wody a właściwie jej zasobów, dlatego w wielu krajach brakuje wody. W 2030 roku zapotrzebowanie może wzrosnąć do 6900 km³, co może powodować do 40% niedoboru wody na całym świecie.

To dzięki wodzie opadowej strumienie, rzeki i jeziora cały czas się wypełniają. Wody podziemne, dzięki opadowi są uzupełniane. Również za sprawą wody opadowej pięknie rozwija się zieleń. Bilans wodny w środowisku naturalnym jest uzupełniany do 90%, przez wodę opadową. Jednak to czy tyle procent wody wsiąknie w grunt zależy od ukształtowania terenu, sposobu jego użytkowania i oczywiście pokrycia roślinnością. Niestety w miastach dzieje się wprost przeciwnie niż w naturalnych warunkach.

Wszystkiemu winna urbanizacja

Urbanizacja doprowadziła do zmniejszania terenów zielonych i również do pokrycia obszarów zabudowy materiałami, które nie przepuszczają w żaden sposób wody. Takie rozwiązania przyczyniły się do zwiększenia i przyspieszenia odpływu powierzchniowego. Przez co w rezultacie doprowadzono do szeregu niekorzystnych zmian środowiskowych, zmian bilansu wodnego, jak również zmian mikroklimatu miast. Woda deszczowa, która pada w mieście nie ma praktycznie możliwości wsiąknąć w ziemię. Płynie ona po ulicach, chodnikach, przy dużych opadach w krótkim czasie chce ona dostać się do już przepelnionych studzienek kanalizacyjnych. Tutaj właśnie zaczyna się problem: przepelnione studzienki nie są w stanie odbierać nowej napływającej wody i zaczynają się podtopienia i powodzie w miastach. Od 70% do 90% wody opadowej jest bezpowrotnie tracona, przez to, że nie ma ona możliwości wsiąknięcia w glebę. Negatywne zmiany w hydrologii oraz klimacie zlewni miejskich przyczyniły się do tego, że konieczne stało się wypracowanie nowych rozwiązań, uzgodnionych jako zrównoważone

zagospodarowanie wód deszczowych. Główne założenia to ograniczenie zrzutów wód deszczowych z terenów zurbanizowanych do kanalizacji i do wód powierzchniowych i również oczyszczeniu spływów deszczowych odprowadzonych do wód powierzchniowych. Celem tych zadań jest, aby móc wykorzystywać wody opadowe i przy okazji tworzyć ładny krajobraz miejski oraz budować miejsca do rekreacji przez odpowiednie dopasowanie systemów do zagospodarowania opadami.

Retencja wodna to możliwość gromadzenia opadów atmosferycznych, wód roztopowych w miejscu ich powstawania. Są to wszelkiego rodzaju czynności, które mają na celu ograniczenie intensywnych spływów powierzchniowych i hamowania odpływów rzekami. Zwiększenie pojemności retencyjnej zlewni pozwoli zmniejszyć susze i powodzie, wpłynie to korzystnie na stan gleb oraz ekosystemów wodnych. Obecnie w Polsce całkowita ilość wody magazynowanej w zbiornikach retencyjnych wynosi ok. 4 mld m³.

Jak wykorzystać wodę opadową?

Wody w Polsce są mocno zanieczyszczone i co gorsza, jest ich coraz mniej. Aby temu zapobiec, należy wprowadzić strategię wykorzystania wód deszczowych w gospodarstwach domowych. W wielu krajach na świecie są wprowadzone systemy do gromadzenia wody i jej późniejszego wykorzystania. System wykorzystujący wody opadowe w zależności od lokalizacji, warunków atmosferycznych, rodzaju budynku osiąga różny poziom oszczędności. System do gromadzenia wody opadowej, jak również jej wykorzystania, może prawidłowo funkcjonować przez wiele lat, ale musi być on przede wszystkim dobrze zaprojektowany i dobrze wykonany, wtedy będzie dostarczać wodę o odpowiedniej jakości i będzie ona mogła być wykorzystywana do wielu zastosowań domowych.

Popularnymi sposobami na gromadzenie wody deszczowej dla gospodarstwa domowego w celu dalszego jej wykorzystania są zbiorniki retencyjne naziemne i podziemne. Zgromadzoną w zbiornikach wodę można wykorzystać na wiele sposobów, np. do spłukiwania toalet, do prania, podlewania itp. Montowanie zbiorników wewnątrz budynku gospodarstwa domowego wiąże się z dodatkowym wygospodarowaniem miejsca. Natomiast zbiornik na zewnątrz jest montowany pod powierzchnią ziemi, pozwala zaoszczędzić dodatkowe miejsce i potrzebne jest mniej rur do rozprowadzenia wody. W Australii zostały opracowane

projekty systemów kanalizacyjnych założenie ich ma na celu mniejsze aż o 50-80 % zużycie wody wodociągowej, potrzebna jest do tego woda opadowa i niektóre ścieki oczyszczone. Zbiorniki na wodę deszczową wykonywane są z różnych materiałów. Najczęściej stosowany jest czysty granulat polietylenu (PE). Formowanie rotacyjne tworzyw sztucznych daje najwyższą jakość zbiorników. Rewelacyjne parametry osiągają zbiorniki formowane monolitycznie, są one wodoszczelne, osiągają wysoką stabilność oraz są bardziej odporne na naprężenia.

Systemy naziemne

Zbiornik ten zbiera wodę spływającą dzięki pionowej rurze spustowej z rynien wokół dachu. Pojemność takiego zbiornika powinna być odpowiednio dopasowana pod względem średniej ilości opadów oraz do wielkości dachu. Z reguły przy domach jednorodzinnych stosuje się zbiorniki o pojemności od kilkudziesięciu do 2000 l. Aby dobrać odpowiedni zbiornik, można zastosować gotowe kalkulatory, które obliczą, jakiej pojemności powinien być nasz zbiornik. Znaleźć je można np. na stronie danego producenta. Ale można również obliczyć tzw. uzysk wody. Uzysk wody jest to ilość wody możliwa do zmagazynowania. Wynika ona z ilości i wielkości opadów oraz powierzchni, z której będzie zbierana, sprawności filtra i pokrycia dachu.

Systemy podziemne

Podziemne systemy magazynowania wody deszczowej mogą być mniej lub bardziej zaawansowane technologicznie w zależności od potrzeb konsumenta. System podziemny ogrodowy do magazynowania deszczówki pozwala wykorzystać wodę na cele zewnętrzne, czyli podlewanie ogrodu, mycie samochodu, może być wykorzystana do zewnętrznych prac porządkowych. Najprostszy zestaw składa się z:

- odpowiednio dobranego zbiornika do zlewni dachu,
- filtra,
- pompy zasysającej,

- podłączonego węża ogrodowego.

Tak jak w przypadku systemów naziemnych, tak i tutaj kluczowe jest dobranie odpowiedniej wielkości zbiornika. Zbyt mały zbiornik może zgromadzić niewystarczającą ilość wody do zakładanych celów. Natomiast zbyt duży zbiornik może wydłużać okres przetrzymywania w nim wody, co w efekcie spowoduje negatywny wpływ na jej jakość.

Woda opadowa zbierana jest do zbiornika dzięki rynnom. To właśnie z nich trafia ona do jednego punktu zbiorczego, tam znajduje się rura, której zadaniem jest doprowadzenie wody do zbiornika magazynującego. Mogą to być systemy tylko do gromadzenia wody deszczowej i używania jej do podlewania ogrodu, mycia samochodu itp. Istnieją również systemy bardziej rozbudowane, które oprócz magazynowania wody opadowej pozwalają na wykorzystanie wody szarej np. z kąpeli czy prania. Woda ta dzięki odpowiednim filtrom jest oczyszczana. Po przefiltrowaniu, taką wodę ponownie można użyć do prania, kąpeli, spłukiwania toalet, zmywania czy podlewania ogrodu.

Oczka wodne

Oczko wodne jest to mały zbiornik wodny, który może znajdować się w ogrodzie, ale też w warunkach naturalnych. W ogrodach z reguły pełni funkcję ozdobną, ale nie tylko. Może on być przeznaczony jako magazyn, gdy opady atmosferyczne są wysokie. Dzięki roślinom znajdującym się w oczku woda może być lekko podczyszczana. Możliwe jest odbieranie wody opadowej np. z dachów. Rośliny, które warto posadzić w oczku wodnym (na głębokości do 15 cm) to na przykład knieć błotna, czermień błotna, kosaciec żółty. Na głębokości do 30 cm sadzi się rośliny takie jak, np. strzałka wodna. Na głębokości ok. 70 cm lub więcej do 100 cm sadzi się moczarkę kanadyjską, grążel żółty.

Skrzynki retencyjno-rozsączające

Skrzynki te znajdują się pod ziemią. Są wykonane z tworzyw sztucznych w kształcie prostopadłościanów, często o ażurowych

Wody w Polsce są mocno zanieczyszczone i, co gorsza, jest ich coraz mniej

Dobrze zaprojektowany system do gromadzenia wody opadowej może prawidłowo funkcjonować przez wiele lat

ścianach. Mogą być łączone w moduły, jeśli jest taka potrzeba. Wykorzystuje się je do rozsączenia, ale także do magazynowania wody. Jeśli chodzi o skrzynki retencyjno-rozsączające jako magazyny wody, to muszą być one owinięte nieprzepuszczającą folią np. PE lub PCV. Zgromadzoną wodę można później wykorzystać np. do podlewania ogrodu. To rozwiązanie najbardziej sprawdzi się tam, gdzie występują słabo przepuszczalne ziemie, jak gliny czy ropy, ale również jeśli po prostu system ten ma działać jako zbiornik retencyjny do późniejszego wykorzystania. Skrzynki są lekkie, ich system montażu nie wymaga użycia ciężkiego sprzętu, montaż jest prosty. Systemy te mogą pełnić parę funkcji w zależności od potrzeb, np. rozsączenia, czasowej retencji i magazynowania.

Zielone dachy

Zielone dachy mają za zadanie spowalniać spływ wody opadowej z dachów, ale również mogą retencjonować wodę, dzięki czemu pomagają odciążać systemy kanalizacji, gdy opady są bardzo intensywne. Średnia retencja takiego dachu wynosi ok. 50-60%. Dachy te przyczyniają się do zwiększenia bioróżnorodności w miastach, ale również łagodzą klimat. Budowa zielonych dachów składa się z reguły z kilku warstw, które mogą pełnić różne role. Dużo jest rozwiązań konstrukcyjnych zależnych od nachylenia dachu i jego typu, jak bardzo wytrzymały jest strop, ale też jakie ma mieć przeznaczenie i gdzie znajduje się budynek, na którym planowana jest inwestycja. Nawet na dachu o kącie nachylenia 45° może być wykonany zielony dach. Najczęściej stosowane warstwy przy budowie tego dachu to warstwa izolacji wodochronnej, której zadaniem jest zabezpieczenie stropu, aby wilgoć się nie dostała dalej. Następną warstwą jest warstwa termoizolacji, która jest swoistą izolacją budynku. Po niej znajduje się warstwa drenażowa. To właśnie ona odpowiada za gromadzenie wody, ale również odprowadzanie nadmiaru opadu. Po niej jest warstwa filtracyjna, warstwa substratu. Jej zadaniem jest, aby rośliny prawidłowo się rozwijały. Na samym końcu mamy roślinność. Zielone dachy można też podzielić w zależności od kryteriów np. rodzaju zastosowanej roślinności: ekstensywne i intensywne i półintensywne.

Zbiorniki retencyjne

Powierzchniowe zbiorniki retencyjne mają za zadanie gromadzenie zarówno opadów deszczu jak i wody roztopowej. Zgromadzona woda nie ma infiltrować do gruntu, więc zbiornik musi być szczelny. Są one zlokalizowane zarówno w sztucznie stworzonym otworze, ale również w naturalnym zagłębieniu. Z reguły każdy taki zbiornik posiada zaporę z upustem dennym, awaryjny przelew i obwałowanie. Opady atmosferyczne dopływają do zbiornika przez betonowy wlot, jest on specjalnie zabezpieczony kratami, aby zanieczyszczenia nie mogły się tam dostać. Przed tym zbiornikiem można bardzo często zauważyć niekłą sedymentacyjną. Zbiorniki te mogą magazynować duże objętości opadów atmosferycznych, przez co systemy kanalizacji w miastach są w czasie opadów odciążone, dzięki temu występuje mniejsze ryzyko powodzi. Wodę, która jest w zbiornikach zatrzymana można wykorzystać do nawadniania i ochrony przeciwpożarowej. W miastach zwiększa się też bioróżnorodność zarówno fauny jak i flory. Dodatkowym plusem są walory wizualne.

Oliwia Malińska
Dział Ekologii i Ochrony Środowiska

Fot. Anna Giera

Źródła:

<https://www.aquanet-retencja.pl/wp-content/uploads/2021/05/AQ-Retencja-Wytyczne.pdf>

<https://waterspec.pl/system-zagospodarowania-wody-deszczowej-w-domu-jednorodzinny/>

<https://www.gov.pl/web/susza/najnowszy-raport-gus--polska-na-24-miejscu-w-unii-europejskiej-pod-wzgledem-odnawialnych-zasobow-wody-slodkiej>

Drozd W. (2015). Dachy zielone rozwiązania dla obiektów budowlanych. Przegląd Budowlany.

Kardel I., Okruszko T. (2016). Naturalna, mała retencja wodna. Metoda łagodzenia skutków suszy, obniżenia ryzyka powodziowego i ochrona różnorodności biologicznej. Globalne Partnerstwo dla Wody Polska. Mroziak K., Przybyła C. (2013). Mała retencja w planowaniu przestrzennym. Poznań: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Szruba M. (2019). Odwodnienie i zagospodarowanie wód opadowych w miastach. Nowoczesne Budownictwo Inżynierskie, wydanie maj-czerwiec.

Matecka I., Staszewski Z. (2015). Woda czynnikiem życia każdego organizmu.

Zero waste, czyli nadmiar szkodzi

Wraz z rozwojem gospodarki, na całym świecie produkuje się coraz więcej rzeczy. Dąży się do uzyskania jak najlepszych produktów, jak najniższym kosztem przy udziale minimalnej ilości ludzi. Ale ten z pozoru minimalizm produkcyjny generuje przy okazji całą masę niepotrzebnych odpadów. Mało tego, sam produkt stworzony w nadmiarze staje się zbędny.

Dla wielu ludzi jest to ułatwienie. Dostęp bezpośredni do danego produktu i zaspokojenie potrzeb w szybkim czasie to jest wygoda. Z drugiej jednak strony chcemy walczyć o lepsze jutro, lepsze środowisko a na końcu lepsze życie. Mając powyższe na uwadze stworzono wiele idei mających na celu dbałość o środowisko poprzez minimalizowanie odpadów. Jedną z takich idei jest „zero waste”.

Ideę tę zapoczątkowała Bea Johnson. Jest to autorka książki „Zero Waste Home” i dzięki niej ruch ten stał się rozpoznawalnym stylem życia na całym świecie. Życie w stylu zero waste opiera się na redukcji produkowanych odpadów. Stara się to osiągnąć dzięki racjonalnemu podejściu do zakupów, wykorzystaniu resztek czy produktów, które z pozoru stanowią odpady.

Zero waste to życie według sześciu głównych zasad (6R), od angielskich słów refuse – odmawiaj, reduce – ograniczaj, reuse – używaj ponownie, recycle – przetwarzaj, rot – kompostuj oraz repair – naprawiaj.

Na czym polegają poszczególne zasady? Może po kolei:

Odmawiaj

To trudna sztuka mówienie „nie, dziękuję”, kiedy próbują nam dać reklamówkę, widelczyk, kubek czy też gadżety reklamowe, o które nie prosiliśmy. Na ogół takie rzeczy trafiają niemalże natychmiast do kosza.

Ograniczaj

Każdy zakup należy przemyśleć. Kupowanie impulsywne to generowanie odpadów, więc każdy przemyślany zakup, czy dana rzecz jest konieczna czy nie mam już podobnej to ograniczenie potencjalnych odpadów.

Używaj ponownie

Wiele przedmiotów, nawet z pozoru i nazwy – jednorazowych – da się ponownie wykorzystać, bądź też znaleźć dla nich inne zastosowanie. Dlatego zachęca się do użycia wyobraźni i kombinowania, by ponownie wykorzystać wiele rzeczy. Słoiki po zaprawach – przydadzą się za rok na nowe dary lata lub też można z nich zrobić lampiony. W czasach, kiedy „niczego w sklepach nie było”, myślało się, żeby zrobić coś z niczego. Wtedy przechowywane było dosłownie wszystko, na przykład stare gazety-światnie do wyłożenia szuflad i półek w spiżarni, korki po winie – z czasem uzbierało się ich wystarczająco, by stworzyć tablicę do przypinania notatek. Kiedyś codziennością a dziś wracającym hitem jest przerabianie europalet na stoły czy fotele/leżanki. Stare ubrania również można przerobić na modne, nowe a na pewno niepowtarzalne. W wielu serwisach internetowych można sprzedawać używane ubrania czy przedmioty. Jeśli my ich nie potrzebujemy – mogą się przydać innym. Dodatkowo

wybierając się na wycieczkę, warto zabrać własną torbę i wodę w butelce z filtrem.

Przetwarzaj i segreguj

Powyższa zasada nakłania do segregacji odpadów. Trzeba się jednak zastanowić czy faktycznie robimy to należycie, by zawarte w odpadach surowce można było ponownie wykorzystać.

Kompostuj

Odpady biologiczne to ponad 70% śmieci z całego gospodarstwa! W celu minimalizowania ich ilości, warto je kompostować. Jest to metoda, która – jeśli jest wykonywana prawidłowo – pozwala na uzyskanie bardzo dobrego nawozu z odpadów. Głównie chodzi o wyrzucanie do kompostu odpadków z owoców, warzyw, skorupki jaj czy fusów po kawie czy herbacie. Uzyskany w ten sposób nawóz świetnie zasili rośliny doniczkowe.

Naprawiaj

Dawniej czynność naturalna, dziś rzadko spotykana. Jednak warto do niej wrócić, gdyż bardzo dużo przedmiotów, używanych na co dzień, można naprawić. O ile nasi dziadkowie czy ojcowie zajmowali się naprawą rzeczy użytku domowego ze względu na to, że trudno było dostać nowe produkty, o tyle dzisiaj jest to synonim oszczędności i rozsądku, bo zamiast wyrzucać i kupować kolejny przedmiot zagrzącający przestrzeń, staramy się przywrócić do użytku to, co już mamy.

W takim razie, jak możemy zastosować zasadę zero waste na co dzień? Przede wszystkim warto zmienić podejście. Na zakupy warto się odpowiedni przygotować, choćby sporządzić listę produktów, które potrzebujemy. Bardzo ważne jest również wykorzystanie tego, co zostało. Damy na to ugotowanie zupy „z niczego”, czyli tego co aktualnie mamy w spiżarni. Może i będzie inna, ale czy musi być zła?

Kolejną kwestią są wszelkie opakowania. Wykorzystanie kartonu do przechowywania owoców czy warzyw jest lepsze niż kolejny plastikowy kosz czy skrzynka. Warto zamienić czasem samochód na rower. Na pewno to wpłynie pozytywnie na nasze zdrowie.

Sposobów na życie bez generowania odpadów jest mnóstwo. Wszystko zależy od nas. Idąc na zakupy weźmy własną torbę, listę zakupów i kupmy wyłącznie to, co się na niej znajduje. Jadąc do pracy, skorzystajmy z miejskiej komunikacji lub weźmy rower. Rozwiązań i przykładów jest bardzo wiele. W naszej gestii leży zmiana tego ruchu w trwały styl życia. Niech zero waste stanie się codziennością.

Paulina Hybsz
PZDR nr 8

Przetwory i potrawy z grzybów

Zbieranie i przetwarzanie grzybów leśnych to pasjonujące zajęcie, które nie tylko pozwala cieszyć się naturą, ale również dostarcza smacznych i odżywczych dodatków do naszej diety (mitem jest, że grzyby to tylko woda; zawierają błonnik, potas, żelazo czy witaminy z grupy B). Bogactwo gatunków grzybów oraz ich różnorodność sprawiają, że ta aktywność ma wiele zwolenników na całym świecie.

Jednakże, zanim ruszymy na grzybobranie, warto zdobyć pewną wiedzę na temat tego procesu, aby cieszyć się bezpiecznym i satysfakcjonującym doświadczeniem. Warto nauczyć się rozpoznawać gatunki, które możemy ze spokojem zbierać. Konieczne jest poznanie charakterystycznych cech poszczególnych gatunków oraz skonsultowanie się z ekspertami lub korzystanie z wiarygodnych źródeł informacji.

Od lasu do stołu

Po udanym grzybobraniu następuje etap przetwarzania, który umożliwia zachowanie smaku i wartości odżywczych grzybów na dłużej. Jednym z popularnych sposobów jest suszenie. Wystarczy pokroić grzyby na cienkie plasterki i umieścić je w miejscu dobrze wentylowanym lub w specjalnej suszarce. Można także suszyć je w całości przedziewając przez sznurek i suszyć ich długie łańcuchy. Suszone grzyby można przechowywać przez długi czas i wykorzystywać do przygotowywania zup, sosów czy bigosu.

Innym pomysłem jest marynowanie grzybów. Po umyciu i obróbce termicznej, można umieścić grzyby w słoikach z zalewą octową, dodając przyprawy i zioła według własnego gustu. Marynowane grzyby stanowią smaczkowy dodatek do sałatek i kanapek.

Dodatkowo, grzyby można konserwować w oleju. Po uprzednim usmażeniu lub ugotowaniu, umieszczamy je

w słoikach i zalewamy oliwą z dodatkiem ziół i przypraw. Oliwa nie tylko nadaje grzybom wyjątkowy smak, ale również działa jako konserwant.

Dobra praktyka przechowywania jest kluczowa, aby cieszyć się smakiem i wartościami odżywczymi grzybów. Suszone grzyby należy umieścić w szczelnie zamkniętych pojemnikach, z dala od wilgoci i światła. Marynowane grzyby przechowujemy w lodówce lub chłodnej spiżarni, a słoik z oliwą i grzybami warto schować do ciemnego i chłodnego miejsca.

Potraw i przetworów z grzybami w roli głównej jest sporo, jednak w tym artykule przedstawię mniej standardowe propozycje wykorzystania grzybów leśnych w kuchni.

Pasztet z grzybów, kaszy gryczanej i selera

300 g świeżych grzybów (świetnie sprawdzą się także pieczarki)

100 g selera korzeniowego

100 g kaszy gryczanej, niepalonej

150 ml wody

3 czubate łyżeczki zmielonych suszonych grzybów (w moim przypadku czubajka kania)

3 średnie jajka

1 puszka zielonej soczewicy 400 g

50 ml oleju roślinnego

1 średnia cebula

3 duże ząbki czosnku

1/2 pęczka natki pietruszki

1 łyżeczka pieprzu zielenego

1/4 łyżeczki papryki ostrej mielonej

1/3 łyżeczki kminku mielonego

1-1,5 łyżeczki soli

Kaszę przepłukać na sicie i przełożyć do rondelka. Dodać wodę i susz grzybowy, gotować na małym ogniu pod przykryciem aż kasza wchłonie cały płyn. Odstawić do wystygnięcia. Oczyszczone grzyby pokroić w paski, obraną cebulę w kostkę a czosnek w plasterki. Selera zetrzeć na tarce jarzynowej o dużych oczkach. Na rozgrzany olej wrzucić cebulę i czosnek, i smażyć, aż się zeszkłą. Dodać grzyby, i smażyć aż odparuje cały powstały płyn. Dorzucić selera i smażyć aż wszystko się zarumieni. Ostudzić, a następnie zmielić w maszynce do mięsa przez sitko o dużych oczkach (ja wszystko potraktowałam blenderem). Do powstałej masy dodać ugotowaną kaszę.

Soczewicę odcedzić z zalewy, zblendować z jednym jajkiem i dodać do masy. Pozostałe jajka wbić bezpośrednio do masy, wsypać przyprawy i posiekaną pietruszkę. Całość dokładnie wymieszać.

Masę przełożyć do foremki o wymiarach 20x8 cm wyłożonej papierem do pieczenia i dokładnie ugniatać, żeby pozbyć się pęcherzyków powietrza. Piec 45 minut, temp. 170 st. C, góra-dół. Po upieczeniu ostudzić wyjąć z formy i schłodzić w lodówce.

Siedziur sosnowy z okolic Miedzichowa

Pasztetem można smarować kanapki lub konsumować w postaci grubych plastrów z dodatkiem chrzanu, sosu tatarskiego czy marynowanych grzybów.

Salceson grzybowy

pół kilograma świeżych grzybów (leśnych, pieczarek lub boczników)

1,5 szklanki bulionu warzywnego, drobiowego lub cielęcego

2 duże ząbki czosnku

2 łyżki posiekanej natki pietruszki

1 liść laurowy

2 ziela angielskie

1 kulka jałowca

15 g żelatyny lub roślinnego zamiennika (np. agaru)

pieprz i sól

1 łyżka oleju

Grzyby dokładnie oczyścić, opłukać, osuszyć i pokroić w spore kawałki. Na patelnię wlać olej i bardzo mocno rozgrzać, wrzucić pokrojone grzyby i smażyć aż się zrumienią. Do grzybów dodać przeciśnięty przez praskę czosnek i po chwili zalać całość połową bulionu. Dołożyć pozostałe przyprawy i dusić ok. 15 min. Żelatynę dodać do reszty bulionu, podgrzać. Gdy całkowicie się rozpuści dodać do grzybów, wymieszać, wyjąc ziele angielskie i liście laurowe. Przełać do

Pasztet z grzybów można konsumować z chrzanem i ogórkiem

Salceson grzybowy to ciekawa alternatywa dla pasztetu z grzybów

podłużnej formy i odstawić do ostygnięcia. Następnie wstawić do lodówki na noc (zamiast formy można użyć plastikowej butelki po wodzie mineralnej. Wystarczy odciąć z niej górną część, wlać wywar z grzybami i wstawić do lodówki do stężenia. Kiedy salceson się ściśnie ostrożnie przeciąć butelkę i wyjąć z niej potrawę.) Podawać pokrojony w niezbyt cienkie plastry.

Podsumowując, zbieranie i przetwarzanie grzybów leśnych to fascynujące zajęcie, które wymaga pewnej wiedzy i ostrożności. Rozpoznawanie gatunków, prawidłowe przetwarzanie oraz właściwe przechowywanie pozwolą nam cieszyć się smakiem natury przez wiele miesięcy. Warto zacząć od niewielkich ilości i stopniowo poszerzać swoją wiedzę, by czerpać pełnię przyjemności z tego pięknego hobby.

Marta Kondraciuk
Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich

Fot. Marta Kondraciuk

Źródła:

<https://ncez.pzh.gov.pl/abc-zywienia/grzyby-tylko-smak-czy-zrodlo-witamin/>

<https://dietetycy.org.pl/grzyby/>

<https://www.gov.pl/web/psse-kolo/wartosci-odzywcze-grzybow>

<https://smacznapyza.blogspot.com>

Schinharl C., Potrawy z grzybów, 2005

Opracowanie zbiorowe, Grzyby i owoce leśne, 2015
Rodzinny przepisnik

SPRZEDAŻ MIODU Z PASIEKI W SIELINKU

SŁODKIE ZDROWIE
PASIEKA W SIELINKU

rzepakowy, wielokwiat majowy, akacjowy, lipowy
CENA za kg: **35 zł** miód z 2023 r.
30 zł miód z 2022 r.

Biuro Powiatowego Zespołu Doradztwa Rolniczego numer 2 w Sielinku
ul. Parkowa 2
od poniedziałku do piątku w godz. 8-15,
a także w oddziałach terenowych
Zamówienia:

tel.: 61 44 73 654 lub 519 623 365

Kacik poetycki

Marianna Bręklewicz (1919-2009) – całe życie związana z ziemią niechanowską. Wiersze, które pisała nawiązywały do piękna przyrody, otaczającej rzeczywistości, wiary chrześcijańskiej, problemów świata i życia człowieka. Była doskonałym obserwatorem, zauważała dobro i zło. W swoim życiu i w swojej poezji zawsze starała się dostrzec nadzieję, właściwą drogę i cel, który możemy osiągnąć i który nada sens każdej życiowej sytuacji, w jakiej się znajdziemy.

Dzisiaj kilka wierszy na październik – miesiąc, w którym przyroda zaczyna szykować się do zimowego snu. Zaczynają żółknąć, zasychać i opadać liście. Część ptaków opuściła nasz kraj, a dni stają się coraz krótsze i chłodniejsze. Narasta świadomość, że szaruga jesienna i długie zimowe wieczory zbliżają się wielkimi krokami. Ubywa kolorów i letniej, słonecznej radości. Wszystko to niejednokrotnie napawa nas smutkiem i przygnębieniem. Pojawia się refleksja dotycząca przemijania. To przemijanie dotyczy nie tylko przyrody wokół nas. To przemijanie nie jest obce człowiekowi. Nasze bytowanie możemy również podzielić na swoiste, życiowe pory roku... Obserwując zmiany zachodzące w przyrodzie, myślimy o tym, co minęło i jest już za nami, a co jeszcze możemy przeżyć. Trudne doświadczenia ostatnich lat sprawiają, że często naszym największym marzeniem staje się zdrowie oraz zwyczajna, spokojna codzienność...

Tęsknota

Snują się liście wiatrem szarpane
Pochmurne niebo szare i dżdżyste
Myśli się wloką w kraje nieznanne
A liście tańczą ciemno złociście.

Wokół już pustka i w sercu nie lepiej
Snują się w myśli smutek, tęsknota
Żal mi jest czegoś, nie mogę już wzlecieć
Ponad to co ziemskie, gdyż słabą jest ochota.

Cięzka i szara jest codzienność
Radość wędnie jak ten liść
Jedno jest prawdą i niezmiennie
To, co każe w górę iść.

Ojcowska miłość

Od Ojca odszedł syn
Wzgardziwszy jego miłością
Szukał rozkoszy w świecie złym
I sycił się tanią marnością.

Lecz trzos kurczyć się zaczął
W końcu na jadło nie stało
Odarty z wszystkiego się poczuł
A przecież u ojca niczego nie brakowało.

Wróć pomyślał i uczynił to nie zwlekając
Na kolana upadł i szlochał z rozpacz
Lecz dobry Ojciec do serca przytulił
I wszystko synowi przeproczył.

Kiedy w życiu spotkasz Krzyż...
Kiedy w życiu spotkasz Krzyż i ciernie
Nie rozpaczaj, nie trwóż się
Bo Cię dźwignie miłosierdzie
Ten, co każdą widzi łzę.

W rajskich marzeń żyj krainie
Wśród codziennych życia burz
Wszystko przejdzie, wszystko minie
Szczęście da Ci tylko Bóg.

Zmęczenie

Szara codzienność dnia każdego
Wlecze się za nami
Szczęście, rozterka, dobro i zło
Idą zawsze parami.

Wciąż napotykamy to wszystko
Nie ma dnia od tego wolnego
Różne przeszkody jak cień suną blisko
I tyle fałszu na domiar złego.

Czasem brak już słów
Tak chciałoby się zapomnieć o wszystkim
Lecz zły dzień minie i nowy nadejdzie znów
Pokrzepiony snem, zaczynam inaczej myśleć.

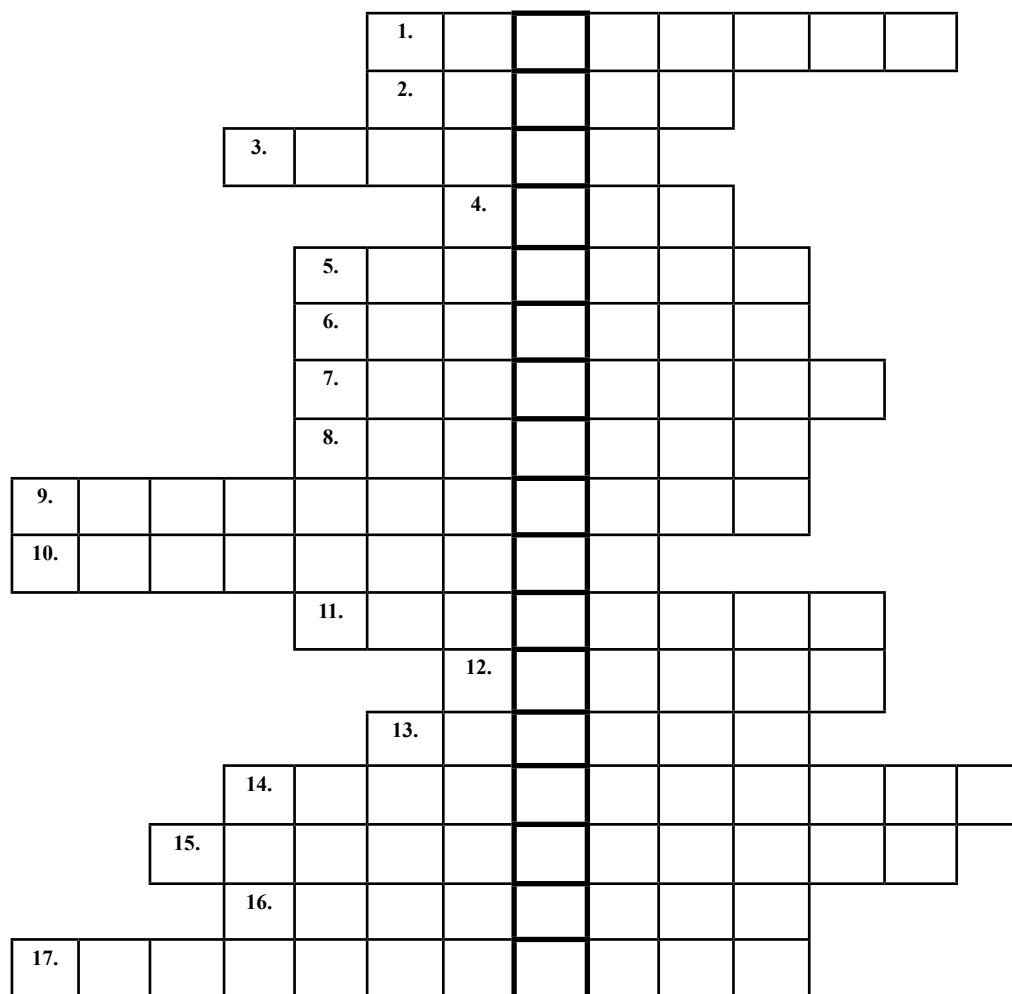
Jak długo jeszcze to trwać będzie?
Tak trudno zachować spokój i wiarę
Nadzieja wędnie jak liść
Życia zaś pozostaje coraz krótsza miara.

Kącik rozrywki

Zapraszamy do nowego kącika rozrywki, rozwiązania w następnym numerze. Życzymy dobrej zabawy!

Krzyżówka:

Litery z wyróżnionych pól utworzą hasło:

1. Warzywo o charakterystycznym zapachu, według wierzeń odstraszaającym wampiry.
2. Kiełkujące ziarno jęczmienia, mające zastosowanie w piwowarstwie.
3. Marka czeskich ciągników rolniczych.
4. Wymarły przodek bydła domowego lub potoczne określenia ładowacza czołowego.
5. Świeży ser otrzymywany z kwaśnego, ogrzewanego mleka, główny składnik sernika.
6. Wykastrowany i specjalnie utuczony kogut.
7. Budynek gospodarski przeznaczony do przechowywania siana, słomy lub zboża.
8. Węgierska potrawa z pokrojonego w kawałki duszonego mięsa, papryki i cebuli.
9. Największe na świecie państwo bez dostępu do morza.
10. Pasza dla bydła z zakiszonych roślin.
11. Budowla ze skrzydłami poruszonymi siłą wiatru, której zastosowaniem jest mielenie ziarna, pompowanie wody lub wytwarzanie energii elektrycznej.
12. Gatunek ssaka o brązowopłowym ubarwieniu i rozgałęzionym, bujnym porożu u samca.
13. Bezbarwny gaz palny, główny składnik biogazu.
14. Pasma górskie położone w województwie podkarpackim.
15. Maszyna rolnicza do rozsiewania nawozów sztucznych.
16. Roślina uprawna z mi okrytymi białym włóknem, będącym jednym z głównych surowców dla przemysłu włókienniczego.
17. Drzewo cytrusowe o dużych, soczystych owocach.

*Patryk Chabasiński
Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich*

Rozwiązanie kącika z numeru wrześniowego:

Krzyżówka: KWITNĄCE WRZOSY

Krem z dyni

Składniki:

- mała dynia (może być Hokkaido) około 1,5 kg
 - 2 ziemniaki
 - 2 marchewki
 - 1 litr bulionu
- 1 mała cebula (można pominąć)
 - sok z połowy cytryny
- prażone pestki dyni (do posypania)
 - pół łyżeczki startego imbiru
- sól, pieprz, gałka muszkatołowa, cukier
 - 100 ml śmietany 30%

Sposób przygotowania:

Przygotowanie zupy krem z dyni jest naprawdę proste. Najpierw dzielimy dynię na cząstki, obieramy z włókien i pestek. Ziemniaki i marchew obieramy i kroimy na kawałki, cebulę obieramy i kroimy w kostkę. Pokrojone warzywa wkładamy do garnka, zalewamy bulionem i zagotowujemy, następnie zmniejszamy moc gotowania i gotujemy na wolnym ogniu do miękkości. Kiedy wszystkie składniki zmiękną, miksujemy blenderem na jednolitą konsystencję, wlewamy 80 ml śmietanki, doprawiamy sosem z cytryny, solą, pieprzem, szczyptą cukru oraz gałką muszkatołową. Nalewamy do misek, polewamy śmietaną oraz posypujemy pestkami dyni. Smacznego!

Jacek Strykowski
Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw

Fot. Jacek Strykowski

WIELKOPOLSKI OŚRODEK DORADZTWA ROLNICZEGO W POZNANIU

tel. 618 685 272, fax 618 685 660; ul. Sieradzka 29, 60-163 Poznań
www.wodr.poznan.pl, wodr@wodr.poznan.pl

Powiat	Adres zespołu doradczego WODR	Nr tel./fax	e-mail
PZDR nr 1 z siedzibą w Czarnkowie, ul. Kościuszki 88, 64-700 Czarnków, tel. 672 166 550			
chodzieski	ul. Mostowa 9 64-800 Chodzież	tel./fax 672 810 278	chodziej@wodr.poznan.pl
czarnkowsko-trzcianecki	ul. Kościuszki 88 64-700 Czarnków	tel./fax 67 21 66 550	czarnkow_trzcianka@wodr.poznan.pl
piłski	ul. Wojska Polskiego 49B/6 64-920 Piła	tel./fax 67 214 46 96	pila@wodr.poznan.pl
złotowski	ul. 8-go marca 5 77-400 Złotów	tel./fax 672 635 319	zlotow@wodr.poznan.pl
PZDR nr 2 z siedzibą w Sielinku, Sielinko, ul. Parkowa 2, 64-330 Opalenica, tel. 614 473 658			
grodziski	ul. Mossego 9 62-065 Grodzisk Wlkp.	tel./fax 614 448 288	grodzisk@wodr.poznan.pl
międzychodzki	ul. Daszyńskiego 12 64-400 Międzychód	tel./fax 957 482 968	miedzychod@wodr.poznan.pl
nowotomyski	ul. Parkowa 2, Sielinko 64-330 Opalenica	tel. 614 473 658	nowytomysl@wodr.poznan.pl
szamotulski	Gałowo, ul. Wierzbowa 12 64-500 Szamotuły	tel./fax 612 920 669	szamotuly@wodr.poznan.pl
wolsztyński	ul. Żeromskiego 16 64-200 Wolsztyn	tel./fax 683 842 458	wolsztyn@wodr.poznan.pl
PZDR nr 3 z siedzibą w Gołszynie, Gołszyn 60, 63-940 Bojanowo, tel. 655 456 463			
gostyński	ul. Kolejowa 15 63-800 Gostyń	tel./fax 797 501 688	gostyn@wodr.poznan.pl
kościański	ul. Bernardyńska 2 64-000 Kościan	tel./fax 655 121 936	koscian@wodr.poznan.pl
leszczyński	ul. Towarowa 1 64-100 Leszno	tel. 65 52 00 040	leszno@wodr.poznan.pl
rawicki	Gołszyn 60 63-940 Bojanowo	tel./fax 655 456 463	rawicz@wodr.poznan.pl
PZDR nr 4 z siedzibą w Poznaniu, ul. Sieradzka 29, pokój 224, 60-163 Poznań, tel. 618 630 424			
obornicki	ul. Sądowa 5 64-600 Oborniki	tel./fax 612 960 589	oborniki@wodr.poznan.pl
poznański	ul. Sieradzka 29, pokój 224 60-163 Poznań	tel. 618 630 424	poznan@wodr.poznan.pl
średzki	ul. Libelta 2 63-000 Środa Wlkp.	tel./fax 612 854 491	sroda@wodr.poznan.pl
śremski	ul. Sikorskiego 21 63-100 Śrem	te./fax 612 835 525	srem@wodr.poznan.pl
PZDR nr 5 z siedzibą w Gnieźnie, ul. Roosevelta 114, 62-200 Gniezno, tel. 614 264 830			
gnieźnieński	ul. Roosevelta 114, III piętro 62-200 Gniezno	tel./fax 614 264 830	gniezno@wodr.poznan.pl
słupecki	ul. Traugutta 80 62-400 Słupca	tel./fax 632 771 538	slupca@wodr.poznan.pl
wągrowiecki	ul. Grunwaldzka 30 62-100 Wągrowiec	tel./fax 672 689 241	wagrowiec@wodr.poznan.pl
wrzesiński	ul. Kaliska 1 62-300 Września	tel./fax 614 360 788	wrzesnia@wodr.poznan.pl
PZDR nr 6 z siedzibą w Koninie, ul. Hurtowa 1, 62-510 Konin, tel. 632 438 557			
kolski	ul. Prusa 14 62-600 Koło	tel./fax 632 616 815	kolo@wodr.poznan.pl
koniński	Budynek Administracyjny Starostwa Powiatowego ul. Hurtowa 1, 62-510 Konin	tel./fax 632 438 557	konin@wodr.poznan.pl
turecki	ul. Nowa 22 62-700 Turek	tel./fax 632 784 717	turek@wodr.poznan.pl
PZDR nr 7 z siedzibą w Marszewie, Marszew 25, 63-300 Pleszew, tel. 627 429 430			
jarociński	Al. Niepodległości 19A 63-200 Jarocin	tel./fax 627 473 805	jarocin@wodr.poznan.pl
kaliski	ul. Kolegialna 4 62-800 Kalisz	tel./fax 627 575 423	kalisz@wodr.poznan.pl
krotoszyński	ul. Polna 16 63-700 Krotoszyn	tel./fax 627 252 774	krotoszyn@wodr.poznan.pl
pleszewski	Marszew 25 63-300 Pleszew	tel. 627 427 359	pleszew@wodr.poznan.pl
PZDR nr 8 z siedzibą w Ostrowie Wlkp., ul. Grabowska 93, 63-400 Ostrów Wlkp., tel. 627 356 622			
kępiński	ul. Przemysłowa 1A 63-600 Kępno	tel. 62 78 20 510	kepno@wodr.poznan.pl
ostrowski	ul. Grabowska 93 63-400 Ostrów Wlkp.	tel./fax 627 356 622	ostrow@wodr.poznan.pl
ostrzeszowski	ul. Zamkowa 17 63-500 Ostrzeszów	tel./fax 627 301 936	ostrzeszow@wodr.poznan.pl